Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

• № 26 (20. 293) • 1989 йил 1 февраль, чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

ЎЗ КАСБИГА САДОҚАТ

Коммунист Юсуф Рўзиев номини Шеробод районидаги Н. Муродов номли совхоз меҳнаткашлари ҳурмат билан тилга оладилар. У бир неча йилдан буён совхозда бўлим бошқарувчиси бўлиб ишламоқда. 112-Термиз миллий-территориал сайлов округидан СССР халқ депутатлигига унинг номзоди кўрсатилди.

Касби агроном бўлган Юсуф Рўзиев ўз ишини, пахта илмини яхши билади. Шу боисдан ҳам унинг бўлимида пахта ҳосилдорлиги йилдан-йилга ошмоқда. Ўтган йили 605 гектар ернинг ҳар гектаридан 32,3 центнер ҳосил кўтарилди. Бунда бўлим бошқарувчисининг ҳиссаси катта.

СССР халқ депутатлигига номзод ўзининг сайловолди программасида қишлоқни социал жиҳатдан қайта қуриш масаласини олға сурмоқда. У шунга ишонадики, деҳқонларнинг самарали меҳнат қилишлари учун биринчи галда уларнинг турмуш шароитини яхшилаш керак. Шунинг учун ҳам хўжалик меҳнаткашлари барча қулайликларга эга бўлган замонавий уйларда яшашлари, маданий-маиший мақсадлардаги объектлар қурилишини кенгайтириш, йўлларга асфальт ётқизиш зарур.

Суратда: СССР халқ депутатлигига номзод Ю. Рўзиев ўз сайловчилари орасида.

И. ХЎЖАЕВ фотоси (ЎзТАГ).

М. С. Горбачевнинг Буюк Британияга қиладиган визити тўғрисида

Аҳдлашиб олинганига мувофиқ, М. С. Горбачевнинг Буюк Британияга илгари 1988 йилнинг декабрига режалаштирилган расмий визити шу йил апрель ойининг биринчи ўн кунлигида ўтказилади.

(ТАСС).

ХАЛҚ СОҒЛИҒИ — ЮРТ БОЙЛИГИ

РЕСПУБЛИКА МЕДИЦИНА МУАССАСАЛАРИ ИШИНИ ҚАЙТА ҚУРИШНИ ЯНАДА ТЕЗЛАШТИРИШ ЗАРУР

Тошкент шаҳридаги 10-поликлиника бош врачи Г. Салабаева тадбиркорлиги ва ташкилотчилиги билан кўпчилик ҳурматини қозонмоқда. Галина Васильевна бошчилик қилаётган поликлиника шифокорлари беморларга сидқидилдан ёрдам кўрсатмоқдалар, ҳар бир ишда қатъий назорат ўрнатишга эришмоқдалар. Улар корхона ва ўқув юртларида, мактаб ва маҳаллаларда соғлиқни сақлашнинг муҳим муаммолари ҳақида суҳбатлар уюштирмоқдалар. Шунинг учун ҳам шаҳар партия конференцияси делегатлари моҳир ташкилотчи Г. Салабаевани Тошкент шаҳар партия комитети бюросининг аъзоси этиб сайладилар.

Республикамизда ўз касбини муқаддас санаб, виждонан меҳнат қилаётган саломатлик посбонлари кўп. Андижон область руҳий-асабий-касалликлар диспансери бош врачи М. Усмонов, Урганч район бирлашган касалхонаси бош врачи С. Шарипов, Наманган шаҳридаги 2-туғуруқхона акушер-гинекологи М. Байхонбоева, Тошкент шаҳридаги 17-поликлиника участка врачи С. Ҳамидова, Шаҳрисабз шаҳар касалхонаси бўлим мудири Ж. Жамилов, Бухоро шаҳар касалхонаси болалар юқумли касалликлари бўлими мудири Н. Бобожонов, Чирчиқ шаҳридаги болалар касалхонаси офтальмолог врачи Н. Асилова сингари юзлаб шифокорлар қайта қуриш ишининг чинакам фидойилари бўлаётирлар. Кўпгина медицина муассасаларида моддий-техника базалари мустаҳкамланмоқда, касалхоналар замонавий медицина асбоб-ускуналари билан жиҳозланмоқда. Айрим районлардаги поликлиникалар ҳузурида кундузги стационар ташкил этилган. Жумладан, Қашқадарё область юқумли касалликлар шифохонаси кенгайтирилди ҳамда сариқ касаллигига чалинган ҳомиладор аёллар бўлими иш бошлади. Тошкент шаҳридаги 8-туғуруқхона қошида эса мамлакатимизда ягона бўлган 30 ўринли гепатит вируси ташиб юрувчи ҳомиладор аёллар учун бўлим фаолият кўрсатмоқда.

Шу кунларда республикамиз барча областлари, медицина илмий марказлари, клиникаларнинг 200 га яқин педиатр, терапевт, хирург, гинеколог, окулист, стоматолог ва шунингдек ҳамширалардан иборат бригада Орол бўйига — Қорақалпоғистон АССР ва Хоразм области меҳнаткашларига яқиндан ёрдам бермоқдалар. Улар КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Орол денгизи районида экология ва санитария вазиятини тубдан яхшилаш, Орол ҳавзасида сув ва ер ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш ҳамда уларни муҳофаза қилишни кучайтириш чоралари тўғрисида»ги қарорини бажариш юзасидан аҳоли сиҳат-саломатлигининг аҳволини тубдан яхшилаш, Орол денгизи атрофида яшовчи одамларнинг қулай меҳнат, турмуш ва маиший шароитларини таъминлашга алоҳида эътиборни қаратмоқдалар.

Бироқ республикамизда соғлиқни сақлаш борасида рўй берган оғир ҳолатни кескин ўзгартиришга эришилмаётир. Аввало шуни рўй-рост айтиш керакки, сўз ва иш бирлигига амал қилинмаяпти. Йиғинларда, анжуманларда берилган катта ваъдалар устидан назорат ўрнатилмаяпти. Шунинг учун ҳам улар бажарилмай қолаётир. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ М. С. Горбачев ҳақли равишда таъкидлаганидек, «Ҳали биз турғунлик солишининг чуқур сабабларини бартараф этганимиз йўқ, янгиланиш омилларини ҳамма жойда ҳам ишга солганимиз, айрим соҳаларда эса бундай омилларни ишлаб чиққанимиз ҳам йўқ. Кўпгина партия ташкилотларининг иш қобилияти ҳали қайта қуриш вазифалари даражасида эмас».

Область, шаҳар ва район партия комитетлари, кўпгина бошланғич партия ташкилотлари аҳолига медицина хизмати кўрсатиш муаммоларига жиддий эътибор бермаётирлар, соғлиқни сақлаш органлари раҳбарларига нисбатан талабчанликни бўшаштириб юборганлар. Бугунги кун партия ташкилотларининг раҳбарлигини, барча даражадаги халқ депутатлари Советларининг ролини ошириш ва аҳоли соғлиғини муҳофаза қилишга уларнинг ғамхўрлигини кучайтиришга ундамоқда.

Соғлиқни сақлаш муаммоларини амалда ҳал этиш учун халқ соғлиғини сақлаш, пул билан таъминлаш ва планлаштиришнинг янги мезонлари, нормативларига тезроқ ўтиш зарур. Ялпи миллий маҳсулотнинг соғлиқни сақлашга ишлатиладиган қатъий белгилаб қўйилган проценти, ҳар бир киши бошига барча молиявий кўрсаткичларнинг ҳисоб-китоби ва регионларнинг хусусиятларига қараб киритиладиган тузатиш коэффициенти шу мезонларга асос бўлиши керак. Бу тадбир соғлиқни сақлашни пул билан таъминлаш ҳажмини жамиятимиздаги меҳнат натижаларига қатъий равишда боғлиқ қилиб қўяди.

Редакцияга келаётган кўпгина мактубларда соғлиқни сақлаш муассасаларида қайта қуриш ғоят секинлик билан бораётганлиги, айрим врачларнинг маънавий носоғломлиги қайд этилмоқда. Болалар ўлими ва юқумли гепатит билан касалланиш ҳамон кўп. Айрим шифокорлар ўз ишига енгил-елпи қараш, муқаддас қасамни бузиш ҳолатлари рўй бермоқда. Соғлиқни сақлашнинг моддий-техника базаси шу куннинг талабларига мос эмас.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Совети «Бўшаб қолган маъмурий биноларни соғлиқни сақлаш эҳтиёжлари йўлида биринчи навбатда фойдаланиш тўғрисида» қарор қабул қилган эди. Шунга мувофиқ бугунгача даволаш-эмлаш муассасалари ихтиёрига 400 дан ортиқ бино топширилди. Уларда 4140 ўринли катталар, 1415 ўринли юқумли касалликлар, 3625 ўринли болалар ва 360 ўринли туғуруқхона учун жой тайёрланади, 23 минг кишини қабул қиладиган амбулатория -поликлиника муассасалари ўрин олади. Шунингдек, 79 та қишлоқ врачлик амбулаториялари, 46 та фельдшер-акушерлик пунктлари, аптека, санитария эпидемологик станцияси, лаборатория ва бошқа медицина муассасалари жойлашади. Бироқ Хоразм, Самарқанд, Фарғона областларида соғлиқни сақлаш муассасалари ихтиёрига берилаётган биноларни топшириш муддати чўзилиб кетаётир.

Санитария-эпидемиология хизматида ҳам нуқсонлар кўп. Кўпгина медицина муассасалари санитария жиҳатидан оддий қулайликларга ҳам эга эмас. Бу шифохоналарнинг ўзида айрим инфекциялар тарқалишига олиб келмоқда. Санитария-эпидемологик хизматини яхшилаш учун малакали кадрлар тайёрлашга эътибор бериш керак. Партия, совет ва касаба союз ташкилотлари бу хизмат ишини қаттиқ назорат остига олишлари инсон дарди аламига бефарқ қаровчи шифокорларга нисбатан қатъий чоралар кўришлари зарур.

Касалликнинг даволашдан кўра унинг олдини олиш муҳим. Ҳар бир оила, ҳар бир киши профилактикадан ўтказилиши шарт. Бу, санитария-маориф ходимлари олдида турган муҳим вазифалардан биридир. Хоразм, Наманган областларида бу борада муайян тажриба тўпланган. Лекин бу ҳали етарли эмас. Янги йилдан бошлаб санитария-маорифи системаси қайта қурилди, республика, область шаҳар ва районларда «Саломатлик марказлари» ташкил этилди.

XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси резолюцияларида соғлиқни сақлаш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, мамлакатдаги экологик вазиятини яхшилаш юзасидан қабул қилинган программаларни сўзсиз бажариш ғоят муҳим вазифа қилиб қўйилди. Ҳақиқатан, бу соҳадаги барча тадбирларга одамларнинг манфаатлари, социал йўналиш асос қилиб олиниши, иш самарадорлиги эса иқтисодий рағбатлантириш ва замонавий илмий-инженерлик таъминоти усулларини жорий этиш ҳисобига оширилиши керак. Демак, қайта қуриш жараёни соғлиқни сақлаш органлари ишига кўпроқ эътибор беришни, бу соҳа кадрларини танлаш ва астойдил тарбиялашни, уларнинг медицина хизмати даражаси учун масъулиятини янада оширишни тақозо этади. Бугунги кун, талаби ана шундай!

26 март — СССР халқ депутатлари сайлови куни

НОМЗОДЛАР РЎЙХАТГА ОЛИНМОҚДА

Округ сайлов комиссияларининг мажлислари бўлиб ўтди. Комиссиялар сайловолди йиғилишлари протоколларини ҳамда овозга қўйилишига розилик тўғрисидаги аризаларни кўриб чиқиб, қуйидагиларни СССР халқ депутатлигига номзодлар этиб рўйхатга олиш ва сайлов бюллетенларига киритишга қарор қилди:

595-Янгиер территориал сайлов округидан — Ғайрат Ҳамидуллаевич Қодиров, 1939 йилда туғилган, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси;

113-Жиззах миллий-территориал сайлов округидан — Александр Федорович Клепиков, 1937 йилда туғилган, Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари;

121-Янгийўл миллий-территориал сайлов округидан — Фикрет Сефершаев, 1935 йилда туғилган, Тошкент область Чиноз районидаги «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхози пахтачилик бригадасининг бошлиғи.

581-Қарши территориал сайлов округидан — Валентин Иванович Огарок, 1936 йилда туғилган, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари;

580-Ғузор территориал сайлов округидан — Раъно Нормуродовна Жонқувватова, 1960 йилда туғилган, Қашқадарё областидаги Куйбишев номли пахтачилик бригадасининг бошлиғи;

584-Чортоқ территориал сайлов округидан — Назирахон Норматова, 1945 йилда туғилган, Янгиқўрғон районидаги Навоий номли колхоз бригадири, Абдураззоқ Шералиев, 1944 йилда туғилган, Учқўрғон районидаги 41-ўрта мактаб ўқитувчиси. (ЎзТАГ).

Ишончли вакилларимиз

Қизинг бўлса, Омонгулга ўхшаса

Қорақалпоқнинг улкан шоирлари, жумладан Содиқ Нуримбетов, Аббос Добилов, Жўлмирза Оймирзаевлар етишиб чиққан Орол бўйи юрти — Тахтакўпирда бўлдим. Одамлари оддий, табиатан қувноқ экан. Икки қариянинг суҳбати устидан чиқдим.

— Хушомад худди селитрага ўхшайди, унинг таъсири буруннни кўтаради. Мадҳиялар, қарсаклардан боши айланган, феъли айниган кап-катта одамларга ҳайрон қоламан. Ҳайтовур, бизнинг Омонгул кибру-ҳаводан омон юрсин, — деди қариялардан бири.

— Калта ўйлама, оқсоқол. Танқид сув билан ҳаводек зарур бўлса ҳам ҳар нарсанинг ўрни бор. Яхшини ёмон дейишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Мақташга лойиқ кишини эл сийлаб олқаса ярашади. Киройи қизинг Омонгулга ўхшаса. Ҳа, у олтин қиз. Олтин занглмайди, — деди иккинчи қария.

Улар бир тўхтамга келиб, сайловолди йиғилишига йўл олишди. Хотин-қизлар Советидан СССР халқ депутатлигига номзод Омонгул Избосарова билан учрашув чоллар ўйлаганидан бошқачароқ ўтди. Қайта қуриш нафаси сезилиб турди, бурунгидек урра-урра, чаппакбозлик бўлмади. Нотиқлар қоғозсиз, лўнда ва қисқа сўзлаб дилдаги гапларни рўй-рост айтдилар, номзодга наказлар бердилар. Мана, улар нима дейишди.

Шоликор Малика УТАМОВА: — Омонгул ўрта мактабни битирган баъзи ёшлар сингари чамадон кўтариб олий ўқув юртига қараб югурмади. Енгилроқ юмуш ҳам ахтармади. Овулда қолиб, меҳнатга енг шимарди. Қарабсизки, оддий ишчи механизаторлик касбини ҳам ўзлаштириб олди. Аввал умр йўлдоши Худойберган бошчилик қилган бригаданинг аъзоси эди. Ҳозир эса ўзи бригада бошлиғи, эри шу бригаданинг аъзоси.

— Айт-чи, Худойберган, Ўрнингни Омонгул тортиб олдими, ёки ўз ихтиёринг билан топширдингми? — ҳазиломуз луқма ташлади унинг бир оғайниси.

Худойберган: — Тақдирга тан бердик, жўра. Ишчилар мени озод қилиб уни сайлашди, ёмон бўлмади, бинойидек механизаторман, ўз касбимга қайтдим.

Совхоз экономисти Талғат ҚУВОНОВ: — Омонгулнинг пойи-қадами ярашиб, у етакчилик қилаётган бригада илғорлар сафига ўтиб олди, 260 гектар ерда деҳқончилик қилиб, 1987 йилда эл хазинасига 870 тонна, 1988 йилда 1027 тонна шоли тўкди. Ҳар гектар ернинг ҳосилдорлигини бир йилда 6 центнерга ошириш ҳазилакам ишми? Бир центнер шолининг таннархи совхозда 28 сўмга, бригадада эса 24 сўмга тушди. Изоҳнинг ҳожати йўқ, номзодимизнинг қимлигини ана шу рақамлар айтиб турибди.

Экономистнинг сўзларидан яна шу нарса маълум бўлдики, бригада пудрати усули ҳосилни кўпайтириб қолмай, ишчиларнинг ҳам ҳамёнларига нақд барака киритди. Ўртача ойлик иш ҳақи 400 сўмга етди. Яхши ишлаганларнинг маоши министр ёки олимникидан зиёд бўлса зиёд, лекин кам эмас.

Сут соғувчи Жаргул АБДИЕВА: — Омонгулнинг фидойи аёл эканлигини фақат пешона тери-ю, уйган хирмонининг бўйи билан ўлчаманглар. Мен унинг ростгўйлиги ва ҳалоллигини, Қорақалпоғистон АССР Олий Совети депутати сифатидаги қайноқ фаолиятини алоҳида қайд қилмоқчиман. Қишлоқда ҳаммом қурилиши, болалар боғчасини мебель, пианино, телевизор билан таъминлаш йўлида депутатимиз озмунча елиб югурдими? Ўн сўм чиқим бўлса, бир кеча ухламай чиқадиган ҳисобчимиз Кўпжон онани бунча харажатга кўндириш осон дейсизми? Ишонамизки, Омонгул давлат ҳокимияти олий органида муносиб вакилимиз бўлади.

Жойлардан маъқулловчи овозлар эшитилди. Қўл кўтарган кишиларнинг ҳаммасига сўзлаш имконияти берилди. Ўтган йилги якунларга кўра, уңга СССР касаба Союзларининг Ризамат Мусамуҳамедов номидаги мукофоти берилганлиги маълум қилинганида, лауреатни барча сидқидилдан қутлади. Ёшлигидан меҳнат майдонига отланган Омонгул билим олишга вақт топа билди. Меҳнат билан ўқишни қўшиб олиб бориб, гидромелиорация техникумини тамомлади. Ҳозир у Нукус Давлат университетининг агрономия факультетида сиртдан таҳсил кўрмоқда.

Омонгул ўзининг депутатлик программасига тўхталиб шундай деди: — Мен Орол фарзандиман. Шу денгиз борки, воҳамиз жисмида қон айланади. Уни сақлаб қолишга, табиатни муҳофаза қилишга, оғизда эмас, амалда ҳисса қўшишга белни маҳкам боғлаганман. Оналар ва болалар тўғрисида ғамхўрлик билан боғлиқ наказларни бажариш виждоний бурчим.

Сайлов бир кунда ўтади. Шу кун билдирилган ишонч депутатни ҳамиша олға чорлайди. Ишонч юки қанча оғир бўлса ҳам уни ерда қолдиришга виждон эрк бермайди.

Тахтакўпир районидаги «Тахтакўпир» совхозининг донгдор шоликори Омонгул Избосарова билан мулоқотда бўлдик. У босиқ, ўйчан қиёфада, худди ҳали ўзи айтган ишонч юки босгандек, боши хиёл эгилганди. Балки бу унинг элга таъзими ифодасидир.

Режалар ва орзулар амалий ишга, дадил ҳаракатга айланади, деб ишонамиз. Бу йўлда қорақалпоқнинг оловқалб қизига омад ёр бўлсин. Боя юқорида қариялардан бири айтганидек, қизинг бўлса, Омонгулга ўхшасин!

Фозил ЗОҲИДОВ.

ҲИСОБЛАШ ТЕХНИКАСИ ЗАМОНАВИЙ ТАЛАБЛАР ДАРАЖАСИДА БЎЛСИН

Ҳисоблаш техникаси ҳақли равишда фан-техника тараққиётининг катта омили, деб аталади. Ўн иккинчи беш йиллик мобайнида мамлакатда энг янги электрон ҳисоблаш машиналарини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди, шахсий ҳисоблаш машиналарини кўплаб ишлаб чиқариш йўлга қўйилмоқда. Электрон бошқариш машиналари тўртинчи туркумини ва умумий фойдаланишга мўлжалланган ЭҲМлар ишлаб чиқилмоқда.

Аммо, мазкур техниканинг техникавий даражаси ва ишлаб чиқариш ҳажми ҳали халқ хўжалигининг ўсиб бораётган эҳтиёжларини тўла қондираётгани йўқ. 30 январь куни КПСС Марказий Комитетида бўлиб ўтган кенгашда бу масалаларни етакчи олимлар, бош конструкторлар, мутахассислар, йирик корхоналар нинг директорлари ва партия комитетларининг секретарлари, хўжалик ходимлари ва партия ташкилотларининг раҳбарлари ҳар томонлама муҳокама қилдилар.

Ҳисоблаш техникаси воситалари, ёрдамчи ускуналар, замонавий элемент базаси ва программа таъминотига оид масалаларни ишлаб чиқиш ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш хусусида қабул қилинган қарорлар ва программаларнинг бажарилиши таҳлил этилди. Мазкур масалалар комплексроқ тарзда ҳал этилаётганлиги, ҳисоблаш техникаси воситаларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш суръатлари ўтган йили 18 процентга етганлиги таъкидланди. Шу билан бир қаторда техникавий сиёсатдаги норавшанлик, капитал маблағларни ўзлаштиришга етарлича эътибор бермаслик, зарур хўжалик ташаббуси ва илмий дадилликнинг йўқлиги сабабли жаҳондаги техникавий даражага нисбатан қолоқликни тугатиш учун олиб борилаётган ишда сусткашлик бор, шахсий ЭҲМлар ва ёрдамчи ускуналарни кўплаб тайёрлаш учун ишлаб чиқариш қувватлари ўз вақтида шайланмаяпти.

Кенгашда амалий фикрлашув бўлди, шу фикрлашув чоғида ишланмаларнинг техникавий даражасини ошириш, уларнинг кўплаб ишлаб чиқаришга яроқлилигини таъминлаш ҳамда оммавий ишлаб чиқаришга жорий этиш муддатларини қисқартиришга қаратилган конкрет тадбирлар белгиланди. Яқин йиллар ичида техниканинг ана шу белгиловчи йўналишида академия ва олий мактаб фани, саноат тармоқлари коллективларининг куч-ғайратларини жамлаш лозимлиги таъкидланди. Белгиланаётган тадбирлар совет жамияти социал-иқтисодий, маънавий ва сиёсий турмушини қайта қуришнинг муваффақияти учун ниҳоятда муҳим аҳамиятга эга бўлган, ҳозир ишлаб чиқилаётган ахборотлаштириш концепциясининг бир қисмидир.

КПСС Марказий Комитетининг секретари О. Д. Бакланов муҳокамани якунлади.

Кенгаш ишида СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари И. С. Белоусов ва Б. Л. Толстих, СССР Фанлар академиясининг президенти Г. И. Марчук, КПСС Марказий Комитети бўлимларининг мудирлари О. С. Беляков ва В. И. Шимко, бир қанча министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, масъул партия ва хўжалик ходимлари иштирок этдилар.

(ТАСС).

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ

31 январь куни Тошкентда бошланган республика илмий-амалий конференцияси аёллар ва болалар соғлиғини сақлашнинг медицина-социал жиҳатларига бағишланди. Конференцияда Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш ва Халқ таълими министрликларининг ходимлари, область соғлиқни сақлаш ташкилотларининг раҳбарлари, врачлар, социологлар, демографлар, философлар, дин вакиллари қатнашмоқдалар. Конференция ишида Бутуниттифоқ она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш илмий-тадқиқот марказининг етакчи мутахассислари группаси иштирок этмоқда.

Конференция очилишида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султонова нутқ сўзлади.

Конференция уч кун давом этади.

(ЎзТАГ).

Бугунги сонда:

Сайловолди кампаниясида иккинчи босқич

Халқ номзодлари — Омонгул Избосарова ва Юсуф Рўзиев ҳақида ҳикоя қиламиз

———— 1-БЕТ

Райком бюроси қабул қилган ҳар бир қарор районнинг социал-иқтисодий тараққиёти, маънавий ҳаётида, албатта, из қолдириши керак

Фарғона область Фрунзе район партия комитетининг биринчи секретари О. Юсупов қарор ва ижро ҳусусида фикр юритиб шундай хулоса чиқаради

———— 2-БЕТ

Партия қарорларида илгари сурилган мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантириш программасини бажаришни ғоявий жиҳатдан таъминлашда тарихий-партиявий фан самарадорлигини оширайлик

Республика олимлари конференциясида шу мавзу кенг муҳокама этилди

———— 3-БЕТ

Редакция аралашувидан сўнг Ў. Холдорова иш билан таъминланди.

Газета мухбирининг «Баҳона» сарлавҳали мақоласида шу ҳақда маълум қилинади.

Жаҳон бўйлаб

Воқеалар, хабарлар, фактлар

———— 4-БЕТ

ИККИ ХАЛҚ ФАРЗАНДИ

«Халққа хизмат қилса асарларимиз, демакки, умримиз ўтмабди бекор» — бу сатрлар ажойиб сўз устаси Мақсуд Шайхзода қаламига мансубдир. Шоир таваллудининг 80 йиллиги Ўзбекистонда кенг нишонланмоқда.

Унинг ижодий мероси ўнлаб тўпламлардан иборат. У яратган «Мирзо Улуғбек» тарихий драмаси Ўзбекистондагина эмас, шу билан бирга Россия Федерацияси, Украина, шунингдек ГФР театрлари саҳналарида қўйилган. Мақсуд Шайхзода драматик асарлар, адабиётшуносликка оид тадқиқотлар ва публицистик мақолалар муаллифидир. У «Гамлет», «Ромео ва Жульетта», «Мис чавандоз» ва «Кавказ асири»ни, Низомий ва Руставели, Пушкин ва Лермонтов, Маяковский ва Нозим Ҳикмат асарларини ўзбек тилига таржима қилган.

«Умрлар бўладики, тиригида ўликдир, ўлимлар бўладики, ўлган одам тирикдир». Шайхзода ўз шеърларида ана шу фикрни ифодалади. Бу сўзлар унинг ўзига, ижодига ҳам тааллуқлидир. М. Шайхзода юбилейига бағишланиб А. Навоий номли Ўзбек Давлат академик катта театрида бўлиб ўтган тантанали кечада ана шу ҳақда гапирилди. Бу ерга шаҳар жамоатчилигининг вакиллари, адабиёт ва санъат арбоблари, шоирнинг шогирдлари, унинг қариндош-уруғлари ва ёр-биродарлари, студентлар ва бошқа республикалардан меҳмонлар келишди.

Улар кеча бошланиши олдидан магнитофон лентасидан янграган шоир — совет адабиётини ривожлантиришга катта ҳисса қўшган инсон овозини зўр ҳаяжон билан тингладилар.

Тантанали кечани Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари О. Ёқубов очди. Атайлаб юбилейга келган озарбайжонлик адиблар К. Қосимзода, Х. Ризо, туркманистонлик адиб О. Бугаев, тожик ёзувчиси А. Сайфуллаев, қорақалпоқ шоири Т. Жумамуротов йиғилиш аҳли ҳузурида сўзга чиқдилар. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти Э. Юсупов, москвалик таржимон А. Наумов, шоира Г. Нуруллаева ва бошқалар сўз устасининг ўзбек совет адабиётига қўшган ҳиссаси, шоир ижодининг аҳамияти тўғрисида гапирдилар.

М. Шайхзоданинг бой ижодий меросини асарларининг миқдори эмас, балки, энг аввало, адиб ижодига асос бўлган инсонпарварлик белгилаши таъкидлаб ўтилди. М. Шайхзода ҳатто ўзи учун энг оғир бўлган шахсга сиғиниш даврида ҳам виждонан ва ҳақиқатни ёзди. Унинг бундай йўли таъқиб этилди ва шоир репрессияга дучор бўлганлиги бежиз эмас. Ҳатто оғир синовлардан кейин ҳам шоирнинг иродаси букилмади, у инсонпарварликка ишончини сақлаб қолди, ўзаро меҳрибонликка, эзгуликка, чинакам инсонийликка даъват этди.

Озарбайжонда туғилган Мақсуд Шайхзода у ерда ўқиб ўқитувчилик дипломини олди, ўзининг дастлабки шеърий асарларини эса Ўзбекистонда эълон қилди ва мана шу заминда ўзининг иккинчи ватанини топди. Унга кўпинча шундай савол беришарди: Сизнинг ижодингиз Озарбайжон адабиётига мансубми ёки ўзбек адабиётигами? У бу саволга жавоб беришдан ҳеч қачон ўзини четга олмас ва ўзини икки халқ фарзанди деб ҳисоблашини айтар эди. Интернационализм ғоялари М. Шайхзоданинг бутун ҳаётига сингиб кетган эди.

Тантанали қисм тугагандан кейин Ўзбекистон санъат усталари катта концерт бердилар, Мақсуд Шайхзоданинг драматик асарларидан парчалар кўрсатилди.

Тантанали кечада Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мирқосимов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султонова иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

Ветеранларга ёрдам берилсин

Уруш ва меҳнат ветеранлари Ўзбекистон республика кенгаши Қишлоқ хўжалик доимий комиссияси мажлисида Тошкент область Орджоникидзе районида яшаётган ветеранларга хизмат кўрсатишни яхшилаш, уларга. томорқа хўжалигини юритишда ёрдам бериш масалалари диққат марказида бўлди. Мажлисни комиссия раиси, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги М. В. Муҳаммаджонов олиб борди.

Мажлисда сўзга чиққан кишилар районда қарийб 14 минг ветеран борлигини таъкидладилар. Уларнинг кўпчилиги ихтиёрида томорқа бор. Аммо на ер ҳайдашда, на кўчат ва уруғликлар билан таъминлашда хўжаликлар уларга ёрдам беришаётгани йўқ; район матлубот союзининг ва район кооперация савдоси идорасининг тайёрлаш конторалари ҳам етиштирилган ҳосилни сотишда ветеранларга мададкор бўлишмаяпти.

Комиссия Ўзбекбирлашув, маҳаллий ҳокимият органларига мурожаат қилиб, бу масалаларда ветеранлар ва пенсионерларга амалий ёрдам беришга даъват этди.

(ЎзТАГ).

БЮРО ҚАРОР ҚИЛАДИ

— Райком аппарати ходимлари бошланғич партия ташкилотларида камдан-кам бўлади. Улар қабул қилинган қарорлар ижросини жойлардаги ҳақиқий аҳвол билан танишиб эмас, балки ўша ердан юборилган ахборотлар орқали назорат қиладилар, — деганди райком пленумида «Сирдарё» совхози партия комитетининг секретари М. Каримов район партия комитети аппарати ходимлари иш услубини танқид қилиб.

Дарҳақиқат коммунист мулоҳазаси ўринли эди. Тўғри, илгарилари райком бюроси қарорлари кўпроқ иқтисодий ва социал соҳадаги нуқсонларни бартараф этишга қаратиларди. Аммо унинг ижроси ҳамиша ҳам қатъий, изчил назорат қилинавермасди. Баъзан ўша қарорни назоратдан чиқариш муддати етгандагина эслаб қолишарди. Бу ҳолда эса қарор ўз таъсир кучини йўқотар, экономика ва маънавий ҳаётдаги баъзи нохуш кўринишларга сабаб бўларди.

Масалан, 1986 йилда Карл Маркс номли колхоз пахтакорлари етиштирилган ҳосилнинг асосий қисмини машинада териб олиш ташаббуси билан чиқдилар. Райком бюроси бу ташаббусни маъқуллади ва махсус қарор қабул қилди. Аммо йил якунлангач, нафақат колхоз, балки райком бюроси аъзолари ҳам ноқулай аҳволга тушиб қолишди. Чунки колхозда машинада терилган пахта салмоғи кўпайиш ўрнига олдинги йилга нисбатан 20 процентга камайиб кетган эди. Хўш, бу нохуш аҳвол қандай юз берди? Сабаби маълум: қабул қилинган қарор ижроси назорат қилинмади. Ижрони тўғридан-тўғри эмас, балки қоғоз орқали назорат қилиш мана шундай оқибатга олиб келди.

Районда чорвачиликни жадал ривожлантириш ҳақидаги райком бюроси қарори тақдири ҳам шундай бўлди. Қарордан сўнг айрим ижобий силжишларга қарамай, Охунбобоев номли, Калинин номли, «Сирдарё» совхозларида гўшт ишлаб чиқариш камайиб кетди. Бошқа хўжаликларда ҳам чорвачиликнинг баъзи соҳалари бўйича планлар бажарилмади.

1987 йилда райкомнинг махсус комиссияси бюро қарорларини тайёрлаш ва ижрони назорат қилишни ўрганиб чиқди ва ишни такомиллаштириш бўйича таклиф-мулоҳазалар киритди.

Комиссия хулосасидан келиб чиқиб, райком ўз қарорлари ижросини назорат қилиш бўйича тегишли тадбирлар белгилади. Аввало, қарор ижроси учун талаб кучайтирилди. Қарорларнинг бажарилиши вақти-вақти билан махсус комиссиялар томонидан текширилиб, бюрода муҳокама қилинадиган бўлди. Бюро қарорини бажаришда сусткашликка йўл қўйган коммунист, раҳбарлар, ижро назоратини яхши йўлга қўймаган райкомнинг тегишли ходимларига нисбатан талабчанлик ошди.

Партия турмуши: қарор ва ижро

Эндиликда райком қарорлари ижросини тез-тез назорат қилиш практикасини кенг қўллай бошладик. Кейинги икки йил давомида кўпгина қарорлар ижроси муддатидан илгари комплекс равишда текшириб чиқилди. Айрим қарорларнинг ижроси кўнгилдагидек бўлмагани учун ижро муддати узайтирилди. Айбдорларга нисбатан эса тегишли чоралар кўрилди.

Қарорлар ижросини назорат қилиш юзасидан райком бюроси аъзолари, аппарат ходимлари бошланғич партия ташкилотлари билан мустаҳкам алоқада бўлишяпти. Масалан, райком ходими шикоятни текшириш ёки бошқа топшириқ билан бошланғич партия ташкилотига йўл олар экан, ўша ташкилотга алоқадор, назоратда турган қарорлар билан яна бир бор танишиб олишни унутмайди. Ўша ерда у қарор ижроси билан танишиш ва ён дафтарга қайдлар қилишга улгуриши лозим. Агар ижрони амалга оширишда корхона ва ташкилотлар ёрдамга муҳтож бўлиб қолса, ходим бу ҳақда райком секретарларидан бирига албатта ахборот беради. Тегишли ёрдам чоралари кўрилади. Шу тариқа биз ижро назоратининг узлуксиз бўлишини таъминлашга эришдик. Бу эса ижобий натижалар беряпти. Масалан, 1987 йил 28 январда райком бюроси район пахтачилигида механизациянинг ролини ошириш, ҳосилдорликни юксалтириш ҳақида қарор қабул қилди. Унда пахтачиликда меҳнатни ташкил қилиш ва унга ҳақ тўлашнинг илғор усулларини жорий этиш, машина теримини ривожлантиришга алоҳида аҳамият берилди.

Қарорни ўз муддатида ижро этиш учун, аввало, унинг ўзи пишиқ-пухта тайёрланган, ҳар томонлама асосланган бўлиши лозим. Афсуски, баъзан қарор лойиҳасини тайёрлашда шошма-шошарликка йўл қўйилади ва шундай қарорлар бюрода тасдиқлаб ҳам юборилади.

Масалан бизда ҳам шундай бўлди. Ўтган йил июль ойида райком бюроси Охунбобоев номли ва Калинин номли совхозларда ерлар талон-торож қилинаётгани ҳақидаги масалани кўриб чиқди. Чет одамларга ноқонуний суратда ажратиб берилган ерларни унинг ҳақиқий эгаси — давлатга қайтариш ҳақида қарор қабул қилинди. Ижро муддати биринчи август белгиланди. Бироқ, ўша ерларда чорва экинлари, сабзавот, ковун-тарвуз етиштирилган эди. Айни вегетация даврида экинзорларни пайҳон қилиш мақсадга мувофиқ бўлармикан? Коммунистлар бундай «принципиаллик»нинг фойдасидан зарари кўп бўлиши ҳақида райкомга мурожаат қилдилар. Райкомнинг сентябрь ойидаги бюро мажлиси аввалги қарорнинг ижро муддати нотўғри белгиланганини тан олди. Ижро муддати 1989 йилнинг февраль ойига кўчирилди. Бу райком бюроси учун катта сабоқ бўлди.

Коммунистларнинг ишда, шахсий ҳаётда партия турмуши нормаларига қатъий риоя қилишлари кўп жиҳатдан қабул қилинадиган қарорларнинг принципиаллиги, таъсирчанлиги, тарбиявий кучига ҳам боғлиқ. Бюро қарорида озгина юз-хотирчилик сезилиб қолса, унинг бошланғич партия ташкилотлари жанговарлигини оширишга хизмат қиладиган жойи қолмайди. Ўтган йили райком бюроси мажлиси мураккаб, бир масалани кўриб чиқди. Калинин номли совхоз партия комитети наркотик моддалар тайёрлаш билан шуғулланган О. Дўсматовга ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан қаттиқ виговор эълон қилган эди. Коммунистлар О. Дўстматов 49 йилдан буён КПСС аъзоси, илгари райкомда бўлим мудири бўлиб ишлагани, райондаги бир қатор колхозларга раҳбарлик қилгани, район тараққиётига маълум даражада ҳисса қўшгани сабабли, уни партия сафида сақлаб қолишни лозим кўришганди.

Бироқ юз-хотирчилик, эски хизматлар эвазига янги гуноҳларни кечириб юбораверишқайта қуриш талабларига тўғри келмайди. Шу боис бюро мажлиси Дўстматовни партиядан чиқариш ва совхоз партия комитетига бу хатосини кўрсатиб ўтиш ҳақида қарор қабул қилди. Бу қарор бошланғич партия ташкилотларида, коммунистлар орасида баҳсга сабаб бўлди. Партия белгилаб берган қайта қуриш йўлидан коммунистлар заррача четга чиқмаслиги кераклигига одамлар амин бўлдилар.

Ўтган йили район партия комитети жами 397 та қарор қабул қилди. Қарорларнинг 44 таси асосий масалалар бўйича, қолганлари эса партия сафига қабул, кадрлар ва бошқа масалаларга оид. Райком аппаратида ишлайдиган ҳар бир ходимга йилига ўртача 25—26 масалани бюро муҳокамасига тайёрлаш тўғри келади. Бу бир қарашда кўп эмасдек туюлади, аммо ходимларнинг кўп вақти шикоят ва аризаларни текшириш, кундалик топшириқларни бажаришга кетишини ҳам ёддан чиқармаслик керак.

Райком бюроси қабул қилган ҳар бир қарор районнинг социал-иқтисодий тараққиёти, маънавий ҳаётида албатта из қолдириши керак. Бунинг учун эса сўз ва иш бирлиги бўлиши, қарор ижро билан мустаҳкамланиши лозим.

О. ЮСУПОВ,
Фарғона область Фрунзе районн партия комитетининг биринчи секретари.

ПЕШТАХТАЛАРДА ЯНГИ МОДЕЛЛАР

● Й. Охунбобоев номли Қўқон тикувчилик фабрикасининг конвейеридан янги моделдаги буюмларни дастлабки туркуми тушди. Бу ўспиринлар учун замонавий жун кўйлак — курткалар, шунингдек, мактабгача ёшдаги кичкинтойлар учун бежирим блузкалардир.

Яқин кунлар ичида, графикда белгиланганидек, корхона бошқа янги маҳсулотлар — баҳорги-ёзги хилма-хил товарларни ишлаб чиқаришга киришиши керак. Бу ерда биринчи кварталдаёқ савдо шахобчаларига эркаклар ёзги кўйлакларининг уч турини етказиб бериш режалаштирилган.

(ЎзТАГ).

СОВЕТ КИШИСИ УЧУН

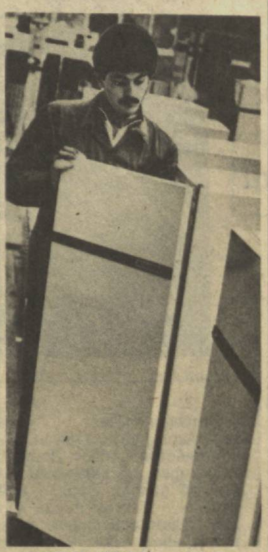

КПСС XXVII съезди қарорларида кенг истеъмол буюмларини кўплаб ишлаб чиқариш билан бирга унинг турларининг сифатини яхшилаш масаласи энг муҳим вазифалар қаторида тилга олинади. Республикамиз меҳнат коллективлари ана шу вазифани бажариш йўлида мавжуд куч ва имкониятларни ишга сафарбар этишаётир.

● Самарқанддаги «Электробитмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасининг меҳнат коллективи ўн иккинчи беш йилликнинг тўртинчи йили вазифаларини барвақт бажариш учун мусобақани кун сайин қизитмоқдалар. Юқоридаги суратда: шу корхонанинг илғор ишчиси Акбар Ҳусаинов. У ўз вазифаларини сидқидилдан бажаряпти.

● Андижон областининг Ленинск шаҳридаги Энгельс номли колхозида янги хўжалик магазини очилди. Бу ердан электр ва радио аппаратлари, хўжалик маҳсулотлари, мебель харид қилиш мумкин. Суратда: магазининнинг чинни асбоблари сотиш бўлимида.

Л. ГУСЕИНОВ ва Р. АШУРОВ (ЎзТАГ) фотолари.

• Зилзила рўй берган жойдан репортаж

САҲАР чоғи эди. Осмонда ой сузарди. Қишлоқлар жим-жит. Ҳамма ширин уйқуда. Шу пайт замбаракдан ўқ узилгандай атроф ларзага келди. Бу овоз бепоён кўккамас, ер қаърига кетгандай бўлди. Сўнг ер қисрлади, шу тарақлашу, қисрлашлар эшитилган ҳамон томлар, тарс-тарс ёрилди, эшигу деразалар ғойибона очилиб кетди, шифрлар синди, пойдевори бўш ҳовли деворлари лопиллаб ағанади. Ҳали одамлар уйқули кўзларини очиб улгурмаган, нима бўлганини англаб ҳам етмаган эдиларки, тепаликдан мисоли қутирган уммон каби ўркач-ўркач тўлқинлар ҳосил қилиб, беҳисоб қуйқа лой бостириб келди.

Ер тубидан қайнаб чиққан бу офатнинг шашти жуда баланд эди. У йўлида учраган ҳамма нарсани — одамлар, уйлар, мактаблар, фермаларни қаърига ютарди. Ундан жонли-жонсиз нинг қочиб қутилишига илож йўқ эди.

Ҳозир биз шу офат киндиги — Шарорадамиз. Эсонбой тепалигига чиққан киши пичоқ билан кесиб олингандай катта майдоннинг ивиб сувга ботиб турганини кўради.

Тожикистон Фанлар академиясининг зилзила сир асрорлари билан шуғулланувчи олимлари фикрига кўра, табиатнинг бу даҳшатли ҳодисаси ернинг метиндай қаттиқ қатлами сув ўтказувчан бўлиб қолганлиги оқибатида юзага келган. Ҳисор водийсида минглаб булоқлар бор. Тез-тез қор, ёмғир ёғиб туради. Ернинг юза қатлами ҳам эланган қумдай юмшоқ ва майин. Тошлоқ жойлар ҳам кўп. Қисқаси, ернинг туб-тубида мувозанат бузилган. Жиддий ва зиддиятли ўзгаришлар бўлган.

Офат Эсонбой тепалигини қоқ ўртасидан иккига бўлди ва унинг ярмини чапга — Шарора қишлоғи томонга, ярмини эса ўнгга — Оқулиболо ва Оқулипоён қишлоқлари сари сурди. Энди унинг асаблари босилиб, шаштидан тушгандай.

— Анави жойда, — дейди Тожикистон Компартияси Марказий Комитети идеология бўлими оммавий ахборот воситалари сектори мудири Тоштемир Жўрабоев, — Шарора қишлоғи бор эди. Унда 150 дан ортиқ ҳовли бўлган.

Ялангликларда суппайиб, томи қийшайиб, деворлари илма-тешик бўлиб кетган уйларни ҳисобга олмаганда, бу жой бундан атиги бир неча кун олдин гавжум қишлоқ бўлганига ишонгинг келмайди. Асабларни босишга, ўзимизни хотиржам тутишга ҳаракат қиламиз. Бироқ, 8-15 метр қалинликдаги лой остида қолган одамлар ҳақида ўйлайсан беихтиёр. Улар миллионми-миллиардми кубметр тупроқни елкаларида кўтариб ётибдилар. Биз энди уларнинг кулгиларини эшитмаймиз. Болалар ҳам Шарораниниг яқиндагина асфальт ётқизилган теп-текис кўчасини тўлғазиб ўз қадрдон мактабларига бормайдилар. Сердарахт, баҳово қишлоқда яшаган тожигу-ўзбекнинг, рус-украин, немис ва қирғизнинг уйида вақтинча тўй-тантана ҳам бўлмайди. Шуларни ўйлайсану, томоғингга нимадир тиқилгандай бўлади. Кўзларингга ёш қалқиб келади.

Биз пастга туша бошлаймиз. Республика Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари комитети раисининг ўринбосари Алихон Раҳимов ҳали босмахона буёғи ҳиди кетмаган бюллетендан бирини бизга узатди. Бюллетен номи «Матонат». Унинг биринчи сони чиқибди. Мана, айрим рақамлар. Офат зарари 11-12 миллион сўм. Зилзиладан 7 қишлоқ зарар кўрди. 5 мактаб, касалхоналар, туғуруқхона, 400 дан кўпроқ уй бузилди. Жами зарарланган уйлар сони уч мингтадан ошади.

Пастда, Шарора остонасидаги шалаббо лой кўчада пиёдалар учун йўл йўқ, атрофда экскаваторлар, автокранлар, бульдозерлар, вагон-уй ортган, олд ойнасида Қизил ярим ой жамияти белгиси ёпиштирилган, «медицина хизмати» лавҳаси ёзиғлиқ машиналар, кўчма автодўконлар, «Жигули»-ю, «Москвичлар» тирбанд.

Ҳаёт давом этади

Одамлар лойқа босиб ётган уйларни кавлашяпти. Улар шу уйлардан бирон бир тирик жон чиқармикан, деган умидда. Аммо минг афсуски, лой остидан тирик чиқиш бахтига ҳали ҳеч ким муяссар бўлмади. Эҳтимол тириклар бордир. Шарорадаги кўп уйлар йиғма темир-бетондан қад кўтарган. Уларнинг кўпини кўчки қулатолмаган, дейишди одамлар. Тезроқ ёрдам берилса лой остида қолганларни қутқариш мумкиндир.

Қанийди, шундай бўлса. Бу ерда ҳарбийлар, милиция мактаби талабалари, студентлар, ҳеч ким айтмаса ҳам қўлларига бел-кетмон, замбил олиб ёрдамга шошилган қўшни қишлоқлар аҳолиси тиним билмай ишлаётирлар. Ичкарироққа киришнинг иложи йўқ. Қадам боссанг, оёғинг тиззагача лойга ботади. Ўша четдаги уйларга бориш учун ҳам тахталар, эски-туски қурилиш материаллари, дарахт шохлари, хашак ташлаб йўлак очишган. Оғир, жуда оғир.

РЕСПУБЛИКА матбуот группаси бошлиғи Ҳулкар Юсупов бизга икки воқеа ҳақида ҳикоя қилди, диктафон мурувватини бураб, бу воқеаларни ўз кўзи билан кўрганлар овози ёзилган лентани қўйиб эшиттирди.

Биринчиси. Қишлоқда Тожикистон Фанлар академияси деҳқончилик илмий текшириш институтининг филиали бор эди. Институтнинг фермаси ҳам бўлган. Зилзиладан етти кун олдин фермада ишловчи йигит (исм, шарифини билолмадик) оиласида тўнғич фарзанд дунёга келди. Ўша машъум кунда бу хонадонга узоқ-яқиндан қариндош уруғлари, ёру-биродарлари тўпландилар. Тоғ қишлоқларини кўпчилик билади: у ёқларга бир боришинг қийин, борсанг тунаб қолмоғинг керак. Йигиту келиннинг ота-оналари, қариндош-уруғлари эртага уйларига қайтиш ниятида қишлоқда тунаб қолдилар. Неча киши тунаб қолганини ҳеч ким билмайди. Тонг палласи ёпирилиб келган офат уларнинг ҳаммасини ер билан яксон қилди. Табиатнинг ақл бовар қилмас ғаройиботини қарангки, ўшанча одам орасидан атиги бир инсон — бешикда қўл-оёқлари маҳкам боғланган етти кунлик норасида қизалоқ омон қолди. Бешик бўтқа лой устида мисоли денгизда сузган елкан каби сурилиб бораверибди. Эртаси куни қутқарувчилар бешикни очиб қарашса, чақалоқ олам ташвишларидан бехабар ухлаб ётарди.

— Ҳозир ўша қизчани, — деди Хулкар Юсупов, — Душанбедаги 3-республика клиникаси шифокорлари меҳр билан парваришлаяптилар.

Яна бир бошқа воқеа. Уйлари шу ферма яқинида бўлган 14 яшар Ҳидоят касалхонадан чиқиб қишлоғига келди. Тахминлаб, уйлари жойлашган ерни топди. Лой устига ўтириб олди. Ўша куни ҳам, аёзли тунда ҳам, эртаси ҳам чўккан жойида ўтираверди. Овқат олиб келдилар — емади. Одамлар ялиниб-ёлвордилар. «Сенга алоҳида ўтов тикиб қўйдик» дедилар. Барибир қулоғига гап кирмади. Охири ҳарбийлар уйни лойдан холи қилишга киришдилар. Нураган уйдан оиладаги тўққиз жондан бирортаси ҳам топилмади. Қизнинг бир дона дуррачасию, сочиғи чиқди, холос.

Биз Оқулиболо қишлоғи сари юрдик. Қир устида, одамлардан четроқдаги жойда бир аёл Шарорага термулганча ўтирарди. Унинг ранглари сўлғин, кўзлари киртайган. Эгнида кўк чит кўйлак, қора бахмал камзул. Бошида қора шол рўмол. Сочлари оппоқ оқарган, балки бу сочлар бир лаҳзада оқаргандир. Унинг елкаси бетўхтов силкинарди. Алам ўтида ёнаётган аёлнинг овози чиқмай қолган. Кўзларидаги ёш оқавериб қуриган.

Мен аёлнинг кимлигини билмоқ ниятида юзлангандим, ҳамроҳим — «Сариосиё ҳақиқати» район газетаси муҳаррири Нусратилла Шоймардонов тирсагимдан ушлаб, оҳиста тортди: «Халақит, берманг, алам, жудолик дардини кўз ёшидан олсин, бечора». Шоир айтганидек:

Майли, йиғла,
Тўлиб кетган кўнглингни бўшат,
Ўз ишидан пушаймонлар бўлсин фожиа.
О, ўзига олов қўйсин, келган мусибат,
Қотиб қолсин, ётиб қолсин номард зилзила!

Н. ХАЙИТҚУЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Тожикистон ССР Ҳисор районидаги Шарора қишлоғи.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

«Беқарор кўнгил»

Газетанинг 1988 йил 231-сонида босилган юқоридаги сарлавҳали фельетон юзасидан Самарқанд область партия комитети ва Советобод район Советн ижроия комитетидан расмий жавоблар олинди.

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ:

— Советобод район «Жом» совхозидаги қорамолларни бўрдоқига боқиш «Зарбдор» кооперативи раиси Толиб Абдуллаев ҳақиқатан ҳам уч марта уйланган, ҳар учала собиқ хотини билан суд орқали ажралган ва вояга етмаган болалари учун тайинланган алиментни тўлаб турибди.

Молларни бўрдоқига боқиш идораси бошланғич партия ташкилоти қарори билан КПСС Устави талаблари ва аҳлоқ нормаларини бузиб келганлиги, гражданин Х. Юсуповга тан жароҳати етказиб, устидан жиноий иш қўзғалгани ва суд қарори билан коллектив муҳокамасига топширилгани учун Т. Абдуллаев КПСС сафидан ўчирилди. 1988 йил 22 декабрда район партия комитети бюроси бу қарорни тасдиқлади.

СОВЕТОБОД РАЙОН СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ:

— Фельетонда келтирилган фактлар асосан тасдиқланди. Ҳозирги вақтда Т. Абдуллаевга ва унинг иккинчи хотини М. Аслиевага суд қарори билан ўзлари яшаб турган ҳовли бўлиб берилган. Катта ўғиллари Талъат ва Комил отаси тарбиясида, ўғли Талъат Совет Армияси сафида хизмат қилмоқда.

Ушбу текшириш натижаси Самарқанд районидаги Агалик қишлоқ Совети ижроия комитетида Т. Абдуллаев ва М. Аслиева иштирокида муҳокама қилинди. Т. Абдуллаевга ўзлари яшаб турган ҳовлидан чиқиб кетиши ёки М. Аслиевага ҳамма шарт-шароитларни яратиб бериши вазифаси юклатилди.

Т. Абдуллаев 1978 йилдан буён Советобод районида турли соҳаларда ишлаб келади. 1984 ва 1988 йилларда оилавий жанжали учун район партия комитети томонидан партиявий чоралар олган.

Ушбу фельетон юзасидан ўтказилган текшириш якуни район Совети ижроия комитети аъзолари иштирокида муҳокама қилинди. Болалар тарбиясини ўйламасдан бир неча марта уйланганлиги учун Т. Абдуллаевга қаттиқ ҳайфсан берилди. У ишлаётган кооператив фаолияти ўрганиб чиқилиб, келгусида унинг ишда қолиш-қолмаслик масаласини кўриб чиқиш тегишли органларга юклатилди.

• Ошкоралик меваси

Ўзбекистон шаҳар ва қишлоқларининг минг-минглаб меҳнаткашлари — деҳқонлар ва ишчилар, зиёлиларнинг вакиллари «Сталинизм» даврида бутун мамлакатда авж олиб кетган чегара билмас даҳшатли репрессияларнинг қурбони бўлдилар. Ялпи террор йўли билан «халқлар доҳийси»нинг «муқаддас» ва ҳад-ҳудудсиз ҳокимияти, у яратган авторитар бюрократик режимнинг раҳнамолиги ва «покиза»лиги қарор топтирилган эди. Шуҳратпарастликка муккасидан кетган «доҳий» шундай бир ажал гулханини ёқдики, унда одамлар — Сталиннинг алаҳлаган амалдорлари пуч хаёли оқибатида пайдо бўлган сон-саноқсиз «душманлар» — бегуноҳ одамлар жизғанак бўлиб, кули кўкка совурилиб кетди...

«Тарихий, юридик адолатнинг тикланиши ҳозир жуда катта сиёсий аҳамиятга эгадир, — дейилади КПСС Марказий Комитетининг «30—40-йилларда ва 50-йилларнинг бошларидаги даврда содир бўлган репрессиялар қурбонларига нисбатан адолатни тиклашнинг қўшимча тадбирлари тўғрисида»ги қарорида — Социалистик ҳуқуқий давлатни бунёд этиш йўлидан олға қараб боришимиз, ижтимоий онгнинг равнақи кўп жиҳатдан шунга боғлиқдир. Репрессияга учраган барча бегуноҳ кишиларни батамом оқлашни, уларнинг хотирасини абадийлаштиришни жамоатчилик, жабр кўрганларнинг қариндош-уруғлари ва ёру-биродарлари орзиқиб кутмоқдалар».

Ўтган йилдан буён республикада ана шу олижаноб иш аниқ мақсадни кўзлаб, зудлик билан олиб борилмоқда. КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил октябрь Пленуми қарорларига мувофиқ тузилган Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг комиссияси бу ишга бош-қош бўлиб турибди. Ўзбекистон ССР прокуратурасида узлуксиз ишлаётган махсус ишчи группа тузилди. Ҳозиргача неча юзлаб жиноий ишлар ўрганиб чиқилди, ана шу ўрганиб чиқиш натижаларига кўра, республика прокурори ҳар хил суд ва судга алоқаси бўлмаган маҳкамаларнинг, яъни машъум «учликлар», «алоҳида кенгашлар» ҳамда ўша шафқатсиз йилларда «шикоят ёзиш мумкин эмас» деган тамғани босиб, кўпдан-кўп жазо ҳукмлари чиқарган бошқа Конституцияга зид ташкилотларнинг ғайриқонуний қарорлари юзасидан Ўзбекистон ССР Олий судига протест тақдим этди.

Республика Олий суди Ўзбекистон прокурорининг протестларини кўриб чиқиб, уларни қаноатлантирди, ғайриқонуний ҳукмларни бекор қилди ва жиноий ишларни жиноят аломатлари бўлмагани ва жазоланган одамларнинг батамом бегуноҳлиги учун тўхтатди. ЎзТАГ бу одамларнинг номларини айтиш учун вакил қилинган.

Аширов Парпи, 1900 йилда туғилган, ўзбек, деҳқон;

Эшматов Назир, 1900 йилда туғилган, ўзбек, деҳқон;

Шеров Мамаюсуф, 1897 йилда туғилган, ўзбек, деҳқон;

Ўролов Холмат, 1883 йилда туғилган, ўзбек, деҳқон.

Бу кишиларнинг ҳаммаси Тошкент областидаги Ўрта Чирчиқ районида туғилган, Ўчоқли қишлоғида яшашган, деҳқончилик қилишган, саводсиз, партиясиз кишилардир. Улар аксилинқилобий фаолиятда айбланишган. 1938 йилнинг 26 февраль куни Ўзбекистон ССР Ички ишлар халқ комиссариати ҳузуридаги «Учлик»нинг ҳукми билан отиб ташланган.

Сатторов Олломурод, 1887 йилда туғилган, ўзбек, Шўрчи районидаги Далварзин қишлоғида яшаган, чаласавод, Денов районидаги колхозда раис бўлган;

Алимардонов Расул, 1891 йилда туғилган, ўзбек, Денов районининг Пайзава

ЖАБРДИЙДАЛАР БЕНОМУ НИШОН КЕТМАЙДИ

қишлоғидан, «Қизил Шарқ» колхозида ҳосилот Советининг раиси бўлган;

Турдиалиев Муллапарда, 1882 йилда туғилган, ўзбек Денов районининг Жийдабулоқ қишлоғидан, Охунбобоев номли колхоз аъзоси;

Шукуров Муса, 1877 йилда туғилган, ўзбек, Пистамозор қишлоғидан, якка деҳқон;

Мажидов Мансур, 1870 йилда туғилган, ўзбек, Бухоро районининг Қозихон қишлоғидан, деҳқон.

Бу кишилар аксилинқилобий фаолиятда, колхоз тузумини қўпоришда айбланишган. Ўзбекистон ССР Ички ишлар халқ комиссариати ҳузуридаги «Учлик» қарори билан отишга ҳукм қилинган, 1938 йилнинг 6 март куни ҳукм ижро этилган.

Қорсуков Семён Александрович, 1886 йилда туғилган. рус, асли Вятск губерниясидан. Партиясиз. Тошкент яқинидаги Троицкое посёлкасида яшаган, ўша ердаги ўрта мактабда ўқитувчи бўлган. Халқ душмани деб эълон қилинган. 1937 йилнинг ноябрь ойида Ўзбекистон ССР Ички ишлар халқ комиссариати ҳузуридаги «Учлик»нинг қарори билан олий жазога — отишга ҳукм қилинган.

Дудченко Абрам Иванович, 1888 йилда туғилган., украин, асли Харьков губерниясининг Сумск уездидан. Партиясиз. Самарқанддаги Петропольская кўчасидаги 35-уйда яшаган. Самарқанд темир йўл станцияси вагон участкасида проводник бўлган. Тошкент темир йўли Самарқанд станциясининг линия-суди 1939 йилнинг февраль ойида уни 7 йил муддатга озодликдан маҳрум этишга ҳукм чиқарган, бу муддатни ўтагандан кейин у яна беш йил мобайнида ҳуқуқларидан маҳрум этилган.

Тошбоев Муҳаммаджон, 1868 йилда туғилган, ўзбек;

Тошбоев Обиджонхожи, 1869 йилда туғилган, ўзбек;

Ака-ука Тошбоевлар Намангандa туғилишган, шаҳарнинг Чукуп-чўчи маҳалласида яшаган. 1931 йилнинг январь ойида Ўрта Осиё ОГПУси «Учлиги»нинг қарори билан аксилинқилобий фаолиятда айбдор деб топилиб, ҳар бири 10 йил муддат билан озодликдан маҳрум этилиб, қамоқ лагерида сақлашга ҳукм этилган.

Тюков Владимир Георгиевич, 1891 йилда туғилган, украин, асли Ставрополь губерниясининг Кривое қишлоғидан. Партиясиз, тугалланмаган олий маълумотли, «Узсадвинтрест» инженери бўлиб ишлаган. Ёвуз ният билан саботаж қилишда айбланган, Тошкент область суди жиноий ишлар суд коллегияси томонидан 1938 йилнинг ноябрь ойида 6 йил муддат билан озодликдан маҳрум этиш, шундан кейин эса уч йил мобайнида барча ҳуқуқлардан маҳрум этишга ҳукм қилинган.

Муҳитдинов Қутбиддин, 1900 йилда туғилган, ўзбек, Самарқанд областининг Ургут қишлоғидан. «Янги қадам» колхозида дала қоровули бўлиб ишлаган. Зараркунанда, колхоз тузумининг душмани деб эълон қилинган. СССР Ички ишлар халқ комиссариати ҳузуридаги алоҳида кенгаш қарори билан 1942 йилда 10 йил муддатга озодликдан маҳрум этилган.

Раткин Филипп Ерофеевич, 1898 йилда туғилган, рус, асли Тамбов губерниясининг Смеловка қишлоғидан. Чаласавод, камбағал деҳқонлардан. «Торгречтранс» Урганч бўлимининг ошхонасида ошпаз бўлиб ишлаган, қамалгунига қадар давлат пароходчилигининг Чалиш пристани ётоқхонасида яшаган. СССР Ички ишлар халқ комиссариати ҳузуридаги алоҳида кенгашнинг қарори билан 1942 йилнинг июль ойида аксилинқилобий ташвиқотда айбдор, деб топилган, уч йил озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган.

Тошев Тоғайназар, 1877 йилда туғилган, ўзбек, Сурхондарё областининг Хўжакия қишлоғидан, партиясиз. Саводсиз. Деҳқончилик қилган. 1930 йилнинг февраль ойида Ўрта Осиё ОГПУ коллегияси ҳузуридаги алоҳида кенгашнинг қарори хусусида эҳтиётсизлик билан «фикр-мулоҳаза юритгани» учун совет тузумига қарши ташвиқотда айбдор, деб топилиб, уч йил озодликдан маҳрум этилган.

Жалилов Тошпўлат, 1893 йилда туғилган, Тошкент областининг Бўка шаҳридан, Партиясиз. Саводли, Пискент районидаги «Қизил истман» колхозида ишлаган. Колхоз қурилишига қарши фаолиятда айбланган. Ўзбекистон ССР Ички ишлар халқ комиссариати ҳузуридаги «Учлик» қарори билан 1937 йилнинг декабрь ойида 8 йил муддатга озодликдан маҳрум этилган.

Бобоев Резиқул, 55 ёшда, ўзбек, Вобкент районининг Кўсакаравон қишлоғидан. Партиясиз, саводсиз. Социал хавфли унсур, деб топилиб, Ўрта Осиё ОГПУси ҳузуридаги «Учлик»нинг қарори билан 1932 йилнинг январь ойида алоҳида жойга сургун қилинди.

Эшбоев Жума, 1904 йилда туғилган, ўзбек, Керки округи Чоршанги районининг Оққум қишлоғидан. Ижтимоий чиқиши деҳқонлардан. Партиясиз, уч синфни тугатган. Қишлоқ Совети раиси бўлган. Ўзбекистон ССР давлат сиёсий бошқармаси ҳузуридаги алоҳида кенгашнинг қарори билан 1930 йилнинг январь ойида аксилинқилобий ташвиқотда айбдор, деб топилиб, уч йил муддатга қамоқ лагерига ташланган.

Қўлдашматов Бойбува, 1867 йилда туғилган, ўзбек, Бешариқ районининг Оқтовуқ қишлоғидан. Партиясиз, саводсиз. Ижтимоий чиқиши деҳқонлардан, ёшлигидан деҳқончилик қилган. Ўрта Осиё ОГПУси ҳузуридаги «Учлик» томонидан 2 йил муддатга озодликдан маҳрум этилиб, қамоқ лагерига юборилган.

...Биз қонунсизлик ва Сталин тўдаси бебошлигининг қурбонлари рўйхатларини эълон қилиб бораверамиз. Чунки, ошкоралик республикада адолатни тиклаш юзасидан олиб борилаётган ишнинг муқаррар шартидир. Ана шу адолат «халқ душмани» деган машъум тамға босилиб, неча ўн йиллардан бери одамлар хотирасидан ўчириб ташланган ҳалол кишиларнинг номини эъзозлашни талаб этади.

Уларнинг заррача ҳам айби йўқ эди. Бу ҳақда уларнинг қариндош уруғлари, ёру биродарлари ҳам, уларни таниган ва улар ҳақида эшитган кишилар ҳам билиб қўйишсин. Уларни танимаганлар ҳам буни билиб қўйишсин.

А. БАРАНОВ.
ЎзТАГ мухбири.

Қайта қуриш ва тарихий ҳақиқат

✦ Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтида Бухоро Коммунистик партиясининг 70 йиллигига бағишланган илмий-назарий конференция бўлиб ўтган эди. Докладлар ва нотиқларнинг чиқишларида тарихий ҳақиқат ва объективлик принциплари нуқтаи назаридан ўзининг илмий ечимини талаб этаётган кўпгина масалалар, жумладан Бухоро Компартияси тарихига оид муаммолар ўртага ташланди.

ШОНЛИ ВА ЗИДДИЯТЛИ ЙИЛЛАР САБОҒИ

Бухоро Компартияси тарихидаги «оқ доғлар»

✦ «Ёш бухороликлар» — янги ҳаёт жарчиси

✦ Нур ортидаги соялар

✦ «Оқ доғлар» — тарих жароҳати

✦ Ноҳақ унутилган мухтор вакил

ГАП шундаки, Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалабаси мустамлака ва қарам мамлакатлар халқларининг миллий озодлик ҳаракатига ҳаётбахш куч бағишлади. Шарқда халқ революцияларининг бошланишига асос солди. Жумладан Бухоро амирлиги ва Хива хонлиги халқлари ҳам асрлар давомидаги зулмат мудроқлигидан уйғондилар. **«Совет Туркистони билан қўшничилик,** — деган эди В. И. Лениннинг сафдоши В. В. Куйбишев. — **Бухоро ичида революцион кучларни етиштириб, амир салтанатини ҳам ларзага келтириб турди».**

Амирликдаги революцион, миллий-озодлик ҳаракатининг тобора ўсиб бориши Бухорода оммани амир зулмига қарши курашга қўзғата оладиган халқ-революцион партиясини барпо этиш лозимлигини кун тартибига қўйди. 1918 йил апрелида Бухоро амирлиги территориясида реакция ва таъқибларнинг ҳаддан ташқари авж олиши шароитида маҳаллий революционерлардан А. Абдусамедов, Я. Абдураҳимов, О. Акчурин, Х. Алиев, Ҳ. Иброҳимов, У. Қурбонов, Н. Ҳусаинов, А. Ёқубов ва бошқалар Тошкентда Бухоро Компартиясини тузиш учун ташаббускор группани барпо этдилар. Уни ташкилий жиҳатдан шакллантириш ишлари 1918 йил охирида ниҳоясига етди, партиянинг программаси қабул қилиниб, унинг Марказий Комитети сайланди.

Программада манфур феодал-зулмкор режимни ағдариб ташлаб, халқ ҳокимиятини ўрнатиш, амирликнинг ҳамма бойликлари ва маблағларини меҳнаткашлар оммаси ихтиёрига топшириш вазифаси илгари сурилди. Ер-сувислоҳоти ва бошқа демократик қайта ўзгартишлар назарда тутилди. Стратегик ҳужжат бўлган бу Программа назарий жиҳатдан унча пишиқ-пухта бўлмаса-да, у катта сиёсий аҳамиятга эга. Унинг назарий камчилиги нимада, партия қайси ҳужжатлар асосида қурилди, ҳаракат қилди? Бу ҳақда тарихчиларнинг тадқиқотларида ҳеч нарса дейилмаган. Ваҳолонки, бу масалаларнинг ойдинлашуви муҳим аҳамиятга эгадир.

Бухоро Компартияси ўзининг III съездига қадар ёш бухороликлар коммунист-большевиклар партияси деб аталарди. У ўзининг назарий ва сиёсий ривожланиш даражасига, ташкилий тузилиш принципига ва сифат составига кўра РКП (б) дан фарқ қиларди. Шунга қарамай, бир қанча асарларда, шу жумладан «Бухоро коммунистик партиясининг тузилиши ва фаолияти» китобида БКП состави, унинг қайси принциплар асосида шаклланганлиги ҳақида кам гапирилган. «Ўзбекистон Компартиясининг очерклари»да «Бухоро Компартиясининг вужудга келиши амирликдаги озодлик ҳаракатида сифат жиҳатидан янги босқич бўлди. БКП ўз ичига энг революцион элементларни тўплади», дейилган холос. Лекин бу партия қурилишининг туб масалаларидан биридир. Гап шундаки, партиянинг йўналиши, унинг характери, сиёсий фаолият характери партияга кимлар аъзо эканлигига боғлиқ. БКП сафларида эса ярим пролетар ва майда буржуа қатламлари вакиллари кўпчиликни ташкил этганлиги маълум. **Аъзоларнинг 95 процентга яқини динга ишонувчилар эди. Партия эса ўз программаси, идеологиясига кўра коммунистик партия эди. Бу зиддиятлар қандай бартараф этилди, социал состав партиянинг ички муносабатларига, революцион-демократик қайта ўзгартиришларга, давлат, жамоат ташкилотларига раҳбарликка кадрларни танлаш, жой-жойига қўйишга қандай таъсир кўрсатди? Ғоявий-тарбиявий ишларни амалга оширишда қандай ўзига хос йўллар бор эди? Бу масалаларнинг ҳаммаси ҳали атрофлича тадқиқ этишни кутиб турибди.**

Бугунги кунда Бухоро коммунистик партияси вужудга келишининг объектив ва субъектив сабабларини чуқур таҳлил қилиб қолмасдан, балки унинг вужудга келиши арафасида амирликдаги кучларнинг қандай жойлашганлигини ўрганиш ҳам жуда муҳимдир. Жумладан ёш бухороликлар, сўл социалистлар деб аталганларнинг фаолиятини ёритишга янгича қараш ҳар томонлама асослаб берилиши керак. Маълумки 1918 йилда ёш бухороликларнинг бир қисми Отахўжаев ва Қори Йўлдош Пўлатов бошчилик қилган сўл эсерлар программасини қабул қилди. БКПнинг I съезди қачон ўтганлиги масаласи ҳозиргача аниқ равшан эмас. Баъзи ўртоқлар съезд 1918 йил ноябрида Тошкентда бўлиб ўтган дейишса, баъзилари 1918 йил сентябрида бўлган дейишади. «Очерклар»да эса 1919 йилнинг 30 майидан — 11 июнигача бўлиб ўтган, деб қайд қилинади. Халқ-демократик революциясига тайёргарлик жараёнида Бухоро Компартияси Марказий Комитети партия Программасининг икки вариантини ишлаб чиқди ва қабул қилди. Бу икки ҳужжат бир-биридан принцип жиҳатдан қандай фарқ қилишини ҳам аниқлаб олиш керак бўлади. БКПнинг миллий масалани қандай ишлаб чиққанлиги ва амалга оширганлиги ҳам жуда кам ўрганилган.

ЮҚОРИДАГИ фикрларга асосланиб шуни қайд қилиш керакки, Бухоро Компартияси тарихини ишлаб чиқишда олға томон баъзи силжишлар бўлса-да, Бухоро компартияси тарихини махсус ўрганишда баъзи масалалар етарли даражада ёритилмаган.

Партия қурилиши масалалари БКП Марказий Комитети ва партия комитетлари структурасининг аниқ тасвири йўқ.

Партия экономика ва маданиятни ривожлантиришга раҳбарликни қандай амалга оширганлиги сингари муҳим проблема жуда суст ишлаб чиқилган.

Советларга ва жамоат ташкилотларига партиявий раҳбарлик масалалари етарли даражада ўрганилмаган.

БКПнинг Туркистон Коммунистик партияси ҳамда РКП(б)нинг ваколатли органлари билан ўзаро муносабатлари қандай вужудга келгани ва ривожланганлиги билан боғлиқ масалалар кам ўрганилган.

Бинобарин, Бухоро халқ республикаси ва Бухоро Компартияси тарихи бўйича ихтисослашган республика тарихчиларимизнинг куч ғайратларини бирлаштириш, шу асосда «БКП партия съездлари, Марказий Комитетининг Пленумлари, конференциялари резолюциялари» ҳужжатлар тўпламини нашр этишга ва «Бухоро коммунистик партияси тарихи очерклари»ни ёзишга киришиш вақти келди.

О. ЭШОНОВ — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, юридик фанлари доктори, профессор: — Бухоро коммунистик партиясининг тарихий етти йиллик даврининг (1918—1924 йиллар) вужудга келиши, мустаҳкамланиши ва ривожланишини таҳлил этар эканмиз шуни таъкидлаш керакки, бу партия яширин ҳолатдан жамият ва давлатга раҳбарлик қилган ҳукмрон партия бўлиб етишишга қадар оғир ва мураккаб йўлни босиб ўтди. БКПнинг ривожланиш тарихидаги асосий босқичларни қуйидаги уч даврга бўлиш мумкин:

1. Яширин ишлар даври (1918—1920 йиллар). Бу даврда партия олдида амирликни йиқитиш ва совет асосларида халқ-демократик республикани ташкил этиш вазифаси турарди. Бу даврда Азимжон Ёқубов, Абдуллахўжа Тўраев, Ражаб Муҳаммадиев, Содиқ Муҳаммадиев, Нажиб Ҳусаинов, Олимжон Акчурин ва бошқалар БКПнинг актив арбоблари эдилар.

2. 1922 йил сентябрида халқ революцияси ғалабасидан кейин партия олдида ҳукумат ва жамоат ташкилотлари («Қўшчи» союзи, касаба союзлари, комсомол кооперацияси ва бошқалар)нинг Бухоро халқ Совет республикасининг ижтимоий-сиёсий ҳаётида революцион демократик қайта ўзгаришларни амалга ошириш вазифаси турарди. Бу вақтда шунингдек РКП(б) Марказий Комитети ҳамда Бутуниттифоқ Марказий Ижроия Комитети Туркистон комиссияси ва РСФСР Халқ Комиссарлар Совети ва бошқа ташкилотлар раҳбарлигида Бухоро коммунистик партиясининг ташкилий ва ғоявий-сиёсий мустаҳкамланиши юз бераётган эди. БКПнинг ўша вақтдаги актив арбоблари Файзулла Хўжаев, Абдуқодир Муҳиддинов, Қорийўлдош Пўлатов, Раҳмат Рафиқов, Мукамил Бурхонов, Муса Саиджонов, Карим Муқимов ва бошқалар эдилар.

Бухоро Компартиясининг ривожланишидаги иккинчи босқичда Нажим Ҳусаинов, Олимжон Акчурин, Аббос Алиев ва бошқа «сўл коммунистлар» группаси пайдо бўлди. Бу группанинг фаолияти РКП(б) Марказий Комитети Сиёсий бюросининг 1922 йил 18 майдаги «Туркистон — Бухоро» масаласи бўйича қарори билан қораланди. Қарорда бу группа республиканинг ижтимоий-сиёсий ҳаётини демократиялаш ишига зарар етказади, деб топилди. Революциянинг чуқурлашув жараёнида, айниқса босмачиларга қарши кураш даврида, Бухорода гражданлар уруши авжга чиққан пайтда БКПдан буржуа-миллатчилик группаси ажралиб чиқиб, ўз атрофига панисломчилар ва пантуркчилар (Усмонхўжаев, Абдулҳамид Орипов, Отахўжаев, Ҳошим Шайх, Ёқубзода ва бошқалар)ни тўплади. Уларнинг бир қисми халқаро империализмнинг жосуси бўлмиш Анварпошша томонига ўтиб кетди. Шундай қилиб, Бухоро коммунистик партияси чиниқиб ва мустаҳкамланиб бориб, ўз сафларини суқилиб кириб олган ёт элементлар — миллатчилар, революцияга душман бўлган синфлар ва социал группалардан тозалаб борди.

3. Бухоро Компартиясининг ривожланишидаги учинчи давр 1922 йилнинг 1 февралида БКПнинг РКП(б) составига кирганлигидан иборат бўлди, бу ҳол РКП(б) Марказий Комитетининг Туркистон бюросини Туркистон, Бухоро ва Хоразм Компартиялари фаолиятига бевосита раҳбарлик қилиш учун РКП(б) Марказий Комитетининг Ўрта Осиё бюросига айлантиришга олиб келди. Ўша даврда Бухоро Компартияси тарихида янги давр бошланиб, у ягона Россия коммунистлар (большевиклар) партиясининг ажралмас таркибий қисмига айланди, мамлакатнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида бошқа иттифоқдош республикалар Компартиялари билан тенг ҳуқуқлар асосида қатнашди. Бу даврда БКП ғоявий-сиёсий ва ташкилий жиҳатдан янада мустаҳкамланди, ишчилар синфи ва деҳқонларнинг илғор отряди партияси сифатида кристаллашди. Бунда Ўрта Осиё Ўлка партия ташкилоти ва РКП(б) Марказий Комитети Ўрта Осиё бюроси ижроия комитетининг, шахсан Я. Э. Рудзутак, С. И. Гусев, атоқли партия арбоблари В. В. Куйбишев, Г. К. Оржоникидзенинг роли анча каттадир. Ўша пайтда Файзулла Хўжаев, Абдулла Раҳимбоев, Аҳмадбек Мавлонбеков, Кайгисиз Отабоев, Нусратулла Махсумов ва бошқалар БКПнинг актив арбоблари бўлишган. Бухоро Халқ Совет республикасини мустаҳкамлаш ишига Файзулла Хўжаев, айниқса катта ҳисса қўшганлигини алоҳида таъкидламоқ керак. Унинг шахсий ташаббуси билан РКП(б) Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси 1922 йил 1 февралда Бухоро коммунистик партиясининг РКП(б) составига кириши тўғрисида қарор қабул қилди. Бу тадбир Ўрта Осиёда коммунистик ҳаракатни ривожлантиришда янги босқични бошлаб берди. Бухоро коммунистик партияси миллий Компартия сифатида 1924 йил сентябрига қадар амал қилди, Ўрта Осиё Совет республикалари миллий-давлат чегараланишидан кейин ва 1925 йилнинг 13 февралида Ўзбекистон ССР ташкил этилгандан кейин Ўзбекистон Коммунистик партиясининг I съездида ВКП(б) Марказий Комитетининг жанговар отрядларидан бири бўлмиш янги тузилган Ўзбекистон Компартияси составига кирди.

Р. НУРУЛЛИН — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институти директорининг ўринбосари, тарих фанлари доктори, профессор:

— Бухоро Компартияси тарихининг баъзи масалалари қандай ишлаб чиқилганлиги хусусида айрим мулоҳазаларни айтиб ўтиш керак. Менинг назаримда Бухоро коммунистларининг меҳнаткашларни халқ революциясига тайёрлаш борасидаги конкрет фаолияти етарли даражада тадқиқ этилмаган. Тадқиқотчиларнинг кўпчилиги аксарият Совет Туркистони территориясида тайёргарлик ишлари қандай борганлигини кўрсатиш билан чекланиб, амирликнинг ўзидаги бундай ишларга жуда кам тўхталганлар. Воқеаларнинг бундай баёнидан китобхонларда Бухородаги революция мамлакат ички социал-иқтисодий ва сиёсий ривожланиш натижаси эмас, балки ташқи кучларнинг аралашуви натижаси, деган нотўғри тасаввур пайдо бўлади. Аслида эса аҳвол бундай бўлмаган.

Ёш бухороликлар, уларнинг сўл қаноти амирликдаги революцион воқеаларда қандай роль ўйнаганлигини чуқурроқ ўрганиш керак. Маълумки, улар Бухоро Компартияси тузилгунга қадар мавжуд феодал-деспотик режимга нисбатан сиёсий куч бўлиб, улар қаторига амир маъмурлари зулмидан норози бўлган меҳнаткашларнинг катта қисми ҳам қўшилган эди. Улуғ Октябрнинг ҳаётбахш ғоялари таъсирида 1919 йилнинг охирида ёш бухороликлар партиясидан Файзулла Хўжаев бошчилигидаги энг илғор элементлар ажралиб чиқди ва унинг раҳбарлигида революцион ёш бухороликлар ташкилоти тузилди.

ШУНИ айтиш керакки, дастлабки кезларда БКП Марказий Комитети революцион ёш бухороликлар блокига қарши, уларни ҳар қандай қўллаб-қувватлашни тўхтатиш тарафдори бўлиб чиқди. Марказий Комитет революцион ёш бухороликлар партиясини контрреволюцион миллатчилик партияси деб ҳисоблади. Бу нотўғри тактика бўлиб, РКП(б) Марказий Комитети томонидан ўз вақтида тузатилди, 1920 йил августида Бухоро Компартиясининг IV съезди, революцион ёш бухороликлар партияси билан муваққат блок тузиш мумкин, деб топди. Тўғри, бу вақтинча блокка кирган коммунистик ва ёш бухороликлар партияси революциядан турли мақсадларни кўзлаган эдилар. Компартия Бухорода дарҳол бўлмаса ҳам, бирмунча вақтдан кейин социалистик тузум ўрнатиш учун, ёш бухороликлар эса, буржуа-демократик тузум учун курашдилар. Лекин революциянинг шу босқичида бу икки партиянинг асосий масаладаги мақсадлари — манфур феодал-истибдод тузумни ағдариш йўлидаги интилишлари бир эди. Бухоро Компартиясининг революцион ёш бухороликлар партиясига нисбатан бу тактикаси Бухоронинг барча революцион ва демократик кучларини амирлик тузумини ағдариб ташлаш ишида катта роль ўйнади. У айни вақтда биргаликда антифеодал, антиимпериалистик кураш манфаатларида марксча-ленинча партиялар ва миллий-демократик партияларнинг куч-ғайратларини бирлаштиришнинг ажойиб амалий тажрибаси сифатида катта халқаро аҳамиятга ҳам эгадир.. Революцион ёш бухороликлар амирликдаги феодал-истибдод тузумни тугатиш учун қуролли курашда фаол қатнашдилар. Уларнинг раҳнамоси Файзулла Хўжаев, Туркистон комиссиясининг аъзолари В. В. Куйбишев, БКП Марказий Комитетининг раиси Н. Ҳусаинов билан бирга Бухоро революциясига умумий раҳбарлик қилиш учун тузилган ҳарбий-революцион марказ составига кирди.

Бухородаги революцион воқеаларда ёш бухороликларнинг роли билан боғланган бу масалаларнинг ҳаммаси адабиётда кенг, объектив, ҳаққоний ёритилмоғи лозим. Лекин бу Бухоро Компартиясининг амирликни йиқитишдаги ва мамлакатда халқ-демократик тузумни ўрнатишдаги раҳбарлик ролини асло камситмайди.

Бизнингча 1924 йил кузида Бухоро Халқ Совет Республикасининг социалистик республикага айланганлиги сингари жуда муҳим масалани ҳам янгитдан кўриб чиқиш талаб этилади. Бухоро Халқ Республикаси (Хоразм Халқ Республикаси сингари) социалистик республикага айланиши учун ҳақиқатан ҳам ўша вақтда объектив ва субъектив шароит бўлган-бўлмаганлиги, Бухоро Халқ Совет Республикасининг раҳбарлари юқоридан туриб, ўз хоҳишлари билан бу ишни амалга оширган-оширмаганлиги, бу билан Бухоронинг нокапиталистик йўлдан ривожланиши сингари муҳим жиҳатларини жиддий ўйлаб кўрмоқ керак.

Ҳозирги вақтда тўпланган жаҳон тажрибаси шундан далолат берадики, тараққиётнинг нокапиталистик йўли — бу бутун бир давр бўлиб, у бир неча йил ичида, хусусан ўша вақтда Бухорода ҳеч тинчимаган босмачиларга қарши шиддатли кураш шароитида юз бериши мумкин эмас эди.

П. Г. КИМ, тарих фанлари доктори:

— КПСС XXVII съезди, партия Марказий Комитетининг шундан кейинги Пленумлари, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси томонидан илгари сурилган мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш программасини бажаришни ғоявий жиҳатдан таъминлашда тарихий-партиявий фаннинг самарадорлигини ошириш борасидаги талаблари асосида Бухоро Компартияси тарихини тўғри, объектив ёритишни КПСС тарихининг манбашунослик муаммоларини янада такомиллаштирмай туриб ҳал этиб бўлмайди. Бу ҳол бевосита Бухоро Компартияси тарихини ишлаб чиқиш муаммоларига ҳам таaллуқлидир.

Ҳозирги вақтда Бухоро Компартияси тарихини ишлаб чиқиш билан шуғулланувчи тадқиқотчи қайси манбалардан фойдаланмоғи лозим. Бу манбалар, аввало БКП ҳужжатларининг ўзи (съездлар, пленумлар, конференциялар, БКП Марказий Комитети секретариати, область, вилоят, партия комитетларининг ҳужжатлари, Нозирлар Совети билан ёзишувлар ва ҳоказолар). Иккинчидан, Бухоро Халқ Совет Республикаси Революцион комитетининг, БХСР Марказий Ижроия Комитети, Нозирлар Совети, Нозирликларнинг ҳужжатлари, учинчидан, РКП(б) Марказий Комитети, РСФСР ва СССР Марказий Ижроия Комитети ва Халқ Комиссарлари Советининг ҳужжатлари. Тўртинчидан, Туркистон Компартияси Марказий Комитетининг ҳужжатлари. Бешинчидан, партия ва давлат арбобларининг ҳужжатлари (Ф. Хўжаев, О. Акчурин, Н. Ҳусаинов, Фитрат ва бошқалар). Олтинчидан, вақтли матбуот.

Партия, совет ташкилотлари ҳужжатларининг аксарияти, жумладан, вақтли матбуот ўзбек тилида, араб графикасида ёзилган. Архив фондлари ва вақтли матбуотнинг ҳужжатли манбалари араб графикасида ёзилганлиги сабабли Бухоро Компартияси тарихига оид воқеалар ва ҳодисаларни объектив баҳолаш билан боғлиқ масалаларга илмий асосланган жавоб бериш имкони қийинлашмоқда. Бу воқеа-ҳодисалар қуйидагилардан иборат.

Бухоро Компартиясининг шаклланиши ва ривожланишида, партия ва совет қурилиши амалга оширилишида БКП съездларининг роли, меҳнаткашларни социал қайта ўзгартишлар программасини бажаришга сафарбар этишда Бухоро Компартиясининг фаолияти, Бухоро Компартиясининг РКП(б) Марказий Комитети, Туркистон Компартияси Марказий Комитети, РКП(б)нинг ваколатли органлари, Бухородаги РКП(б)нинг ваколатли органлари, Турккомиссия, Туркистон бюроси, Ўрта Осиё бюроси ва бошқалар билан алоқалари, Бухоро меҳнаткашларига революцион-демократик ғояларнинг шаклланиши. Бу масалалар ҳозирги кунда аниқ ўрганилиб, пухта тадқиқ этишни тақозо қилмоқда.

Р. ШАМСУТДИНОВ — Андижон давлат педагогика институти, тарих фанлари доктори:

— Бухоро Компартияси тарихини ёритишда КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Марксизм-ленинизм институтининг Марказий партия ва давлат архивлари материалларини ҳам чуқур ўрганмоқ лозим. Ҳали кўпгина қимматли материаллар илмий тадқиқот манбаига олиб кирилганича йўқ.

Чунончи, 1919 йилнинг ноябрь—декабрида Бухоро вакили, Бухоро революциясининг раҳнамоларидан бири Абдуқодир Муҳиддинов РСФСР Советларининг VII съездида, партия VIII конференциясида, Шарқ халқлари коммунистик ташкилотларининг II съездида қатнашган ва уч марта В. И. Ленин ҳузурида бўлган. У Туркистон вакиллари билан биргаликда В. И. Ленинга, Бутуниттифоқ Марказий Ижроия Комитети, РКП(б) Марказий Комитети номига ёзилган бир қанча хатлар, доклад ёзувларини имзолаган эди.

Жадидизм ва ёш бухороликлар ҳақидаги масалани янгитдан кўриб чиқиш ҳақидаги ғояга тўла қўшиламан. Шу маънода 1920 йилда В. И. Лениннинг илтимосига кўра Низомиддин Хўжаев томонидан тузилган панисломизм ва пантуркизм ҳақидаги умумий справка катта аҳамиятга эга. Бу ҳужжат ҳозирга қадар илмий адабиётга киритилган эмас. Ҳолбуки, унда жадидизм, ёш бухороликлар масаласига доир фикрлар бор.

РКП(б) Марказий Комитети ва Ўзбекистон Компартиясининг ёш бухороликлар ва ёш хиваликларга таъсири ҳақида гапирадиган бўлсак, регионадаги революцион ҳаракатга унинг тескари таъсирини ҳам айтиб ўтмоқ керак. Бу ўринда ёш сартлар, яъни ёш ўзбек яширин ташкилотлари ҳақида ҳам гапириш керак. Туркистон комиссиясининг баъзи аъзолари фаолиятида ҳам айрим хатолар, камчиликлар борлигини ҳозирга қадар гапирмай келамиз. Энди Туркистон комиссияси аъзоларининг фаолиятини танқидий баҳолаш вақти ва имкони бор.

Масалан, Турккомиссиянинг аъзоси Х. Я. Петерс Фарғона областида босмачиларга қарши кураш даврида бир қанча жиддий хатоликка йўл қўйган. И. Хидиралиев Туркистон Компартияси Марказий Комитетининг пленумида (1922 йил май) сўзлаган нутқида Х. Я. Петерснинг сўлларча хатти-ҳаракатларини кескин танқид қилган. Унинг сўзларига кўра, босмачиликнинг жонланиши маълум даражада Х. Я. Петерснинг кўрсатуви бўйича йўл қўйилган баъзи хатоликлар билан боғлиқдир. Мачитлар казармаларга айлантирилган, мадрасалар беркитилган, босмачиларга қарши курашда ҳалок бўлган маҳаллий аҳоли вакиллари европача маросим билан кўмилган. Бу ва бошқа сўлларча хатти-ҳаракатлар туб миллат меҳнаткашлари баъзи қисмининг Совет ҳокимиятидан ихлосини қайтариб, босмачиларга қарши курашни кескинлаштирди.

ДАРҲАҚИҚАТ, тарих шахсларсиз бўлмайди. Лекин бизнинг давримизда у ёки бошқа раҳнамога, арбобга, биз тарихчиларнинг вазминлик билан баҳо беришимиз анча қийин. **Бизнингча, Абдуқодир Муҳиддинов, Абдураҳим Юсупов (Юсуфзода) сингари шахсларни махсус тадқиқот объекти қилиб олмоғимиз лозим. Юсуфзода Бухоро амирига қарши курашнинг актив иштирокчиси бўлган; илгарилари прогрессив ёш бухороликлар партияси аъзоси бўлган. Революция арафасида Чоржўйда у тузган революцион комитет амирни йиқитишда, Халқ Совет Республикасини ўрнатишда муҳим роль ўйнаган. У 1919 йилда Бухоро Компартияси сафига кирди, 1920—1921 йилларда Бухоро Халқ Совет Республикасининг Афғонистондаги мухтор вакили бўлди. Ташқи ишлар министри Г. В. Чичериннинг IX Бутунроссия съездига тайёрлаган ҳисоботида Юсуфзодани тўрт марта ижобий баҳолаб эслаган.**

Юсуфзода 1921—1923 йилларда Бухоро республикасининг адлия нозири, орадан бир йил ўтгач БХСРнинг Москвадаги мухтор вакили бўлган. У М. И. Калинин, А. И. Риков, Г. В. Чичерин, М. В. Фрунзе, В. В. Куйбишев ҳамда Коммунистик партия ва Совет давлатининг бошқа атоқли арбоблари билан шахсан таниш бўлган. Бухорода рус ва ўзбек тилларида чиқадиган «Бухоро ҳаёти» журналини ташкил этган ва нашр қилган.

А. Юсуфзода 1924 йили А. И. Риковнинг СССР Халқ Комиссарлари Советининг Раиси лавозимига тайинланиши муносабати билан «Известия» газетасининг ходими билан суҳбатида бундай деган эди: **«Алексей Иванович Риков В. И. Лениннинг изчил шогирди, ленинизмдан ҳеч қандай оғишларга йўл қўймайдиган инсон. Алексей Иванович Риковнинг бундай лавозимга тайинланиши мусулмонлар оламида СССРнинг Шарқдаги сиёсати коммунизм асосчисининг гениал башоратчиси чизиб берган буюк йўлдан боришидан дарак беради. Мусулмонлар ўзларининг сиёсий эътиқодини муайян шахс билан боғлайдилар, менинг ишончим комилки, ўртоқ Лениннинг номи сингари ўртоқ Риковнинг номи ҳам Шарқда, айниқса машҳур бўлади. Ўртоқ Риков деҳқонлар билан, мазлум ва озодликка чиқаётган Шарқ халқлари билан ленинча ҳамжиҳатликни бундан кейин ҳам амалга ошираверади».**

Бу суҳбат 1937 йилда А. Юсуфзодани халқ душмани сифатида «фош этиш учун» сабаб ва асос бўлди.

Тадқиқотлар шуни кўрсатадики, 20—30 йилларда кадрлар сиёсатида жиддий хатоликлар бўлган. Ўша вақтларда талантли, соғлом фикрли партия, совет ходимлари қувғин қилинган. Ўз нуқтаи назари ва эътиқодини қаттиқ туриб ҳимоя қилганларга, турли даражадаги раҳбарларни дадил танқид қилганларга омонлик берилмаган. Шундайлар қаторида У. Эшонхўжаев, И. Хидиралиев, Ҳ. Ҳусанбоев ва бошқалар бор эдилар.

Ш. МУҲАМЕДОВ, Бухоро давлат педагогика институтининг ўқитувчиси:

— БКП тарихида кўпгина «оқ доғлар» бор. Агар Бухоро Компартияси, Туркистон Компартияси ва Хоразм Компартияси тарихининг ўрганилишини бир-бирига қиёслайдиган бўлсак, қуйидагилар яққол кўзга ташланади. Бутунлай Туркистон Компартиясига бағишланган биринчи асар 1926 йилда ёзилган. (Е. Федоров. «ТКП тарихига доир»), Хоразм Компартиясига бағишланган биринчи асар 1959 йилда ёзилган. (К. Муҳаммадбердиев, «Коммунистик партия Хоразмда халқ совет революцияси ғалабаси учун курашда». Ашхобод). БКПга бағишланган монография эса 1983 йилда чиқди. (Х. Турсунов, А. В. Макашов, «Бухоро Коммунистик партиясининг ташкил этилиши ва фаолияти», Тошкент). Лекин бу асар ҳам бугунги куннинг ҳамма саволларига жавоб бера олмайди.

БКП тарихида нима учун ҳозирга қадар «оқ доғлар» бор? Уларни йўқотиш учун конкрет нималар қилмоқ керак?

БКП тарихида «оқ доғлар»нинг пайдо бўлишига асосий сабаблардан бири — «шахсга сиғиниш» даври ва айниқса 1934—1938 йиллардаги репрессиялар давридир. Ўша вақтларда Бухоро Компартиясининг собиқ арбоблари, БКПга ёрдам берган В. И. Ленин вакиллари репрессия қилинди, уларнинг хотиралари ва асарлари эса (Ф. Хўжаев, Н. Ҳусаинов, Ш. Ж. Элиава, Я. Э. Рудзутак, С. И. Гусев ва бошқа кўпгина арбоблар) махсус сақланадиган жойга топшириб юборилди. Шунинг учун 20—30 йилларда нашр этилган хотиралар ва асарларни тўла оқлаш керак, чунки улар кўп жиҳатдан БКП тарихини ўрганиш учун асос бўлиб хизмат қилади.

Иккинчи сабаб, «ВКП (б) тарихи қисқача курси»нинг нашр этилиши бўлди. Бу курс партия тарихи тадқиқотчиларини конкрет схемага йўналтирди, яъни у партиянинг ғалабалари ҳамда СССРда социализм қурилишига халақит берган, лекин фош этилиб, йўқ қилинган миллатчилар, троцкийчилар ҳақидагина ёзишга рухсат берганди. Масалага шу тариқа қараш БКП тарихида, бутун тарихий-партиявий фанда бўлганидек «оқ доғлар»ни кўпайтириб юборди. КПСС XX съездидан кейин партиявий-тарихий фанда қисқа вақт мобайнида бирмунча ўзгаришлар бўлди. Шу даврда О. Эшонов, Ҳ. Иноятов, Гордиенко, Х. Турсуновларнинг бир қанча диққатга сазовор асарлари чиқди. Улар ўша вақтга қадар ҳеч гапирилмай келинган БКП тарихидаги диққатга сазовор фактларни очиб бердилар.

60-йилларда ҳам кўпгина қизиқарли асарлар пайдо бўлди. Лекин биз «Коммунистик жамият» қураётганлигимиз сабабли, кўпгина асарларда эришилган муваффақиятларга маҳлиёлик сезилди, тадқиқотчилар жиддий масалаларни четлаб ўтдилар. Фақат бугунги кундагина, КПСС XXVII съездининг одилона, изчил йўли туфайли тарихий-партиявий фанда янгича руҳ вужудга келди. Шунинг натижасида Бухоро Компартияси тарихидаги «оқ доғлар» дадиллик билан тугатишга киришилди.

Энди 20—30 йиллар адабиётларини ўрганиш зарурлигига бир мисол келтирмоқчиман. Сўнгги вақтларга қадар Бухоро коммунистларининг 1920 йил баҳорида Хоразм Компартиясининг тузишдаги ёрдами факти бирмунча нотўғри талқин қилиб келинди. Бу ҳақда О. Акчуриннинг «Хива ва Бухорода 20-йиллар тўғрисидаги хотира» асарида яхши ёзилган. Бу асар Бухоро ва Хоразм революцияларининг 10 йиллигига бағишлаб чиқарилган мақолалар тўпламига кирган. Ўша вақтда БКП аъзоси бўлган О. Акчурин 1920 йил апрелида Хива Компартиясининг биринчи раиси бўлган. Лекин бу факт нима учун нотўғри талқин қилинди? Бунинг сабабларидан бири шуки, О. Акчурин «сўл» коммунист бўлиб, Бухоро ва Хивада социализм қурилишини жадаллаштиришга уринган. Мақолага салбий муносабат, унда айтилган фактларга кўпгина тадқиқотчилар томонидан ишонмаслик ана шундан келиб чиққан.

● **Партиявий-тарихий фанда «оқ доғлар»ни ўрганиш нима учун керак! Аввало ўз тарихимизни тўпа-тўкис билиш учун, шу йўсинда кўпдан-кўп софдил, фидокор арбобларнинг номларини оқлаш учун керак.**

Иккинчидан, Бухоро ва Хоразм Компартиялари тарихи мисолида ҳеч бир хатолар ва бузиб кўрсатишларни яширмаган ҳолда, феодализмдан социализмга ўтишнинг ҳамма қийинчиликлари ва мураккабликларини кўрсатиш учун зарур. Социалистик тараққиёт йўлини танлаган, ривожланаётган мамлакатлар ўз вақтида Бухоро ва Хоразм Компартиялари йўл қўйган янглишишларни такрорламасликлари учун ўрганиш керак.

Материални Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтининг илмий ходими, тарих фанлари кандидати Л. П. ЗОТОВА тайёрлади.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ФИДЕЛЬ КАСТРО НУТҚИ

Ўтган йил Анголада шу мамлакат шаънига яраша тинчлик ўрнатила бошлаганлиги ва жафокаш Намибия халқига мустақиллик бериш учун гарантиялар таъминланиши билан нишонланди, деди Куба Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, республика Давлат Кенгаши ва Министрлар Советининг Раиси Фидель Кастро. У Гаванада сўзга чиқиб, Жанубий-ғарбий Африкадаги аҳволни бартараф этиш юзасидан битимлар имзоланиши натижасида салкам икки ярим йил ичида Анголадан Кубанинг 50 мингга яқин интернационалчи — жангчилари ватанига қайтиб келади, деб таъкидлади.

Уларни ишга жойлаштириш бизнинг биринчи галдаги вазифамиздир, деди Ф. Кастро. Хизматдан бўшаб келган жангчилар ўз интернационал бурчларини бажаришга жўнаб кетиш олдидаги аввалги ишларига қайтадилар ёки янги иш билан таъминланадилар.

Ф. Кастро халқ ҳокимиятининг социал ютуқларига тўхталди. У сўнгги икки йил ичида Гаванада юздан ортиқ болалар боғчалари қурилгани, натижада минглаб аёллар ишлаб чиқаришга қайтиб келишига имкон берганлигини айтди. Гаванада қурилган бир болалар боғчасига «Арманистоннинг ёш дўстлари» деган ном берилди, бу боғчанинг очилиш маросимида Куба раҳбарлари иштирок этдилар.

(ТАСС).

ПЛЕНУМ ТУГАДИ

БРАЗЗАВИЛЬ (ТАСС). Конго Меҳнат партияси Марказий комитетининг бу ерда 26 январдан 29 январгача бўлиб ўтган навбатдан ташқари пленуми КМПнинг навбатдаги IV съездига аталган ҳужжатларни муҳокама қилиб, маъқуллади.

Айни вақтда пленум қатнашчилари мазкур ҳужжатларни бошланғич, район ва область партия ташкилотларида, шунингдек ҳарбий округларда муҳокама қилиш графигини белгилади. Пленумнинг қарорига мувофиқ, 20 июндан 30 июнга қадар область партия конференциялари бўлади. Съезд эса, илгари расмий хабар қилинганидек, 26—31 июль кунлари Браззавилда ўтказилади.

Пленум қатнашчилари КМП Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг «Конго миллий халқ армиясини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш ишидаги катта хизматлари учун» КМП Марказий Комитетининг Раиси, Конго Халқ Республикасининг президенти полковник Дени Сассу-Нгессога генерал ҳарбий унвонини бериш тўғрисидаги таклифини якдиллик билан маъқулладилар.

РЕЙГАН ХОТИРАЛАР ЁЗАДИ

АҚШ собиқ президентлари ва маъмурият катта арбобларининг эсдаликлари ва таржимаи ҳолларини нашр этиш, уларнинг жамоатчилик ҳузуридаги нутқлари Америка ҳаётида аллақачон таркиб топган анъанадир. Матбуотнинг хабарларига қараганда, эр-хотин Рейганлар бу борада ҳам ўзига хос рекорд қўйишга шай бўлиб турибдилар чоғи: улар Оқ уйда кечган йиллар тўғрисидаги хотираларини эълон қилиш учун олишадиган маблағлар ҳазилакам бўлмайди.

Мамлакатнинг 40-президенти ҳозирнинг ўзидаёқ «Саймон энд шустер» нашриёти билан ўз хотираларини эълон қилиш учун 5 миллион долларга шартнома тузди. Бунинг устига, Вашингтондаги нотиқлар бюросининг Вашингтон фирмаси Рейганнинг АҚШдаги турли аудиториялар ҳузурида лекцияларни уюштириш юзасидан у билан обдон битишиб олди. Битта лекция учун собиқ президент 40 мингдан 50 минг долларгача гонорар олади, бу АҚШ тарихида лекция учун тўланадиган рекорд миқдордаги гонорардир. Рейган бу борада ёзма тилхат бергани йўқ. Фирма Оқ уй собиқ эгасининг сўзи кифоя, деб ҳисобламоқда, Рейган ойига узоғи билан икки марта нутқ сўзлайди. Натижада у йилига 1 миллион доллар топади.

Бундан ташқари президент йилига 99500 доллар федерал пенсия ҳам олиб туради. АҚШдаги ўртача иш ҳақи йилига 22-33 минг доллар, деб ҳисобланаётганини илова қилиб ўтсак арзийди.

(ТАСС).

ФАЛАСТИНЛИКЛАР НАМОЙИШИ

АММОН, (ТАСС). Иордан дарёсининг ғарбий соҳилида ва Ғазо секторида намойишчилар билан Исроил босқинчилари ўртасидаги тўқнашув чоғида фаластинликлардан бир киши ўлдирилган ва 30 дан ортиқ киши жароҳатланган. Ўнлаб араблар кўздан ёш оқизувчи газдан заҳарланганлар. Фаластинликлардан 200 дан ортиқ киши қамоққа олинган, деб хабар берди Петра ахборот агентлиги.

Наблус, Калькиль, Рамаллаҳ шаҳарларида, фаластинлик қочоқларнинг Балата, Рафаҳ лагерларида, Тамун, Байт Саҳур қишлоқларида фаластинликлар билан босқинчилар ўртасида қақшатқич тўқнашувлар бўлган. Босиб олинган территориядаги ўнлаб қишлоқлар ва фаластинликлар лагерлари қамалга олинган. Араб аҳолиси ўртасида тинтувлар ўтказилмоқда; одамлар қамоққа олинмоқда.

Ансамблнинг гастроллари

ЗЎР МУВАФФАҚИЯТ

Якшанба куни Нью-Йоркдаги «Радио-Сити мюзик холл» биноси гумбазлари остида гулдурос қарсаклар ва «офарин!» деган хитоблар узоқ вақт янграб турди. Мамлакатнинг энг яхши концерт залларидан бирини лиқ тўлдирган салкам олти минг америкалик И. Моисеев раҳбарлигидаги СССР Давлат академик халқ рақс ансамбли артистларининг саҳнадан кетишини истамас эди. Ансамбль артистлари ушбу концерт билан Нью-Йоркдаги икки ҳафталик гастролларини тугалладилар.

Совет артистларининг маҳоратига Америка матбуотида ғоят юқори баҳо берилмоқда.

Ансамбль труппаси тушган автобуслар концерт зали олдидан тўппа-тўғри Нью-Йорк аэропортларидан бири томон йўл олди: совет артистларини Америка пойтахти томошабинлари зўр иштиёқ билан кутишмоқда. Жами АҚШдаги 10 га яқин шаҳарни қамраб оладиган гастрол сафари март ойида Сан-Франциско шаҳрида ниҳоясига етади.

(ТАСС).

ХАЙРИЯ УЧРАШУВИ

Франциянинг Седан шаҳрида икки машҳур футбол командаси — «Марсель» ва Москванинг «Торпедо» футболчилари ўртоқлик учрашуви ўтказди. Ўйиндан тушган пул зилзиладан зарар кўрган Арманистонга ёрдам учун берилади. Ўртоқлик ўйинини савдо-саноат доираларининг вакиллари ва бошқа касб эгаларини бирлаштирган «Ротари» халқаро клуби СССРнинг Франциядаги элчихонаси иштирокида ташкил этди.

Матбуотнинг қайд этишича, ўйин ҳаяжонли дақиқаларга жуда бой бўлган. Танаффусгача ҳисоб очилмади. 48-минутда автозаводчи Гришин кучли зарб билан дарвозани аниқ нишонга олди. Орадан 23 минут ўтгач, ҳисоб тенглашди. «Марсель» командасида ўйнаётган Ғарбий германиялик футболчи Аллофс жавоб тўпини киритди. Ўйин 1:1 ҳисобида якунланди.

Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, ўйиндан 300 минг франк даромад тушган. Пулнинг катта қисми зилзиладан азият чеккан кишилар эҳтиёжи учун СССРнинг Франциядаги элчихонасига берилади. Қолган маблағга учрашув ўтказилган Арденни департаментида имкони бўлган ускуналар сотиб олиниб Арманистонга жўнатилади.

Спорт мухлисларига шуни эслатиб ўтмоқчимиз: «Марсель» командаси ҳозир Франция биринчилиги мусобақасида учинчи ўринни эгаллаб турибди. Москва торпедочилари эса мавсумолди машғулотларини қизғин давом эттиришмоқда.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг
ТУПРОҚШУНОСЛИК ВА АГРОХИМИЯ ИНСТИТУТИ
1989 йил учун
ТУПРОҚШУНОСЛИК, АГРОХИМИЯ (кундузги, сиртқи) ихтисосликлари бўйича

АСПИРАНТУРАГА ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Аспирантурага қабул ҳақидаги низомга мувофиқ расмийлаштирилган шахсий ишлар ва танланган мутахассислик бўйича реферат қуйидаги адресга жўнатилсин: 700179, Тошкент шаҳри, Қамарнисо кўчаси, 3-уй. Телефон: 46-09-50.

ТАШКИЛОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Совутиш-компрессор қурилмаларидан фойдаланиш дирекцияси
контроль-ўлчов приборлари ва автоматларни ҳам бирга қўшиб ҳисоблаган ҳолда ҳавони кондициялаш системаларини ремонт қилиш, созлаш ва улардан фойдаланиш юзасидан

ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ

Ишнинг юқори сифати учун кафолат берилади.
Адрес: 700073, Тошкент шаҳри, Намойишлар хиёбони, 5-уй.
Телефонлар: 44-30-16, 39-47-14, 39-42-55.

«ЎЗБЕККОНЦЕРТ»
В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
10 февраль соат 19.30 да, 11, 12 февраль соат 16 ва 19.30 да
ЎЗБЕКИСТОН ССР ДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АРТИСТ
НАСИБА АБДУЛЛАЕВА
ва
«САМАРҚАНД» ВОКАЛ-ЧОЛҒУ АНСАМБЛИНИНГ
КОНЦЕРТИ
(Янги программа)
Ансамблнинг бадиий раҳбари — БАҲРОМ АБДУЛЛАЕВ.
Билетлар соат 14.00 дан сотилмоқда.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 1/II да Боғчасарой фонтани, 2/II да Оловли фаришта, 3/II да Корсар.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 1/II да Нажот истаб, 2/II да Кориолан, 3/II да Тақдир эшиги.

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 1/II да Сўнмас аланга, 2/II да Хотинимнинг эри, 3/II да Тошболта ошиқ.

> Маданиятнинг қай даражадалиги аёлга бўлган муносабат билан белгиланади.
>
> М. ГОРЬКИЙ.

БАҲОНА

— Ишдан кетганингдан кейин одамлар сен билан қизиқмай қўйишаркан. Бошлиқнинг раъйига қараб коллективим мени ташлаб қўяди, деб ўйламаган эдим. Ахир, улар билан саккиз кун эмас, саккиз йил бирга ишлаганман-а...

Қаҳрамон она Ўғил Холдорова бу гапларни изтироб билан айтаркан, қўшиб қўйди:

— Яхшиямки, ошкоралик ва демократиялаш устиворлик қилаётган шу кунларда бюрократ ва димоғдор раҳбарларнинг ҳақиқий башаралари очилиб қолаяпти...

Холдорованинг «Совет Ўзбекистони» газетасига йўллаган шикоятини текшириш жараёнида, Китоб йўл ремонт ва эксплуатация қилиш бошқармаси бошлиғи Содиқ Холиқов билан мулоқотда бўлдик.

— Ташкилотимиз юқоридан қисқартирилдию, биз балога қолдик, — деди у. — Энди одамлар устимиздан турли ташкилотларга шикоят қилишяпти. Холдорова ҳам шундайлардан...

Бошлиқ ўзини ҳимоя қилишга, ишда тўпланиб қолган муаммоларни рўкач қилишга ўтиб олди.

Тўғри, янги иқтисодий хўжалик юритиш сиёсати талаблари асосида кўпгина ташкилотлар қисқартирилмоқда. Шу маънода Китоб бошқармасига қарашли Қамаши йўл-эксплуатация участкаси қисқариб, «йўл участкаси»га айланди. Бошқарманинг буйруғи билан участка маъмурий идора ходимларининг кўпчилиги қисқаришга тушди. Улар орасида саккиз йилдан бери шу коллективда фаррош бўлиб ишлаб келаётган Ўғил Холдорова ҳам бор эди. У ўн бир фарзанднинг онаси. Турмуш ўртоғи Абдусалом Дўстёров 239-механизациялашган кўчма колоннада тракторчи. Тўнғич фарзандлари Бахтиёр шу кўчма колоннада, қизи Хурсандой Қамаши момиқ фабрикасида ишлайди. Қолганлари студент ва ўқувчи. Уч кишининг маоши ўн уч бошга тақсимланганда ҳар бир кишига 25 сўмдан ҳам тушмайди... Қолаверса Ўғил опа ишга лаёқатли, эндигина 40 ёшга кирган, ғайратли. Шунинг учун ҳам у ишлаш истагини билдириб, участка бошлиғи Абдусалом Ғозиев ва бошқарма бошлиғи Содиқ Холиқовга бир неча бор мурожаат қилди. Унинг арз-доди билан ҳеч ким шуғулланмади. Фақат Холдорова «шикоятчи»га айланиб қолди.

Аслида бошлиқ билан Ўғил опа ўртасида кичкина тўқнашув содир бўлганди. Қўл остидагиларга қўпол муомала қилган, ҳақоратлаган бошлиқнинг устидан Ўғил Холдорова район партия комитети биринчи секретарига арз қилди. Райком инструктори Абдижаббор Холбоев текшириш ўтказганда, фактлар тасдиқланди. Сўнгра очиқ партия мажлисида Ўғил Холдорованинг участка бошлиғи Абдусалом Ғозиев устидан ёзган шикояти кўриб чиқилди. Партия ташкилоти секретари ўринбосари Нурилла Эшқобилов хатни ўқиб берди. Музокарада сўзга чиққан Бозор Ҳасанов, Тошкент Эсонов, Абдулла Номозов ва бошқалар шикоятдаги фактлар тўғрилиги, бошлиқ чиндан ҳам қўл остидагилар билан қўпол муомалада бўлаётганлигини ташвишланиб гапирдилар.

Йиғилишда Абдусалом Ғозиев сўз олиб «Хатоларим ва камчиликларим учун Ўғил Холдоровадан ва коллективдан кечирим сўрайман» деди. Мажлисда ишчи ва хизматчилар билан қўпол муомалада бўлган коммунист А. Ғозиев огоҳлантирилди. Шу-шу бўлдию, бошлиқнинг Ўғил опа ҳақидаги фикри ўзгарди. Коллективда носоғлом вазият вужудга келди. Ўтган йилнинг август ойида «Совет Ўзбекистони»дан район ижроия комитетига юборилган юқоридаги шикоят мазмунидаги хат юзасидан райижроком умумий бўлим мудири Тоҳир Назаров тафтиш ўтказди. Қарийб икки ой илгари район партия комитети томонидан текширилиб, тасдиғини топган шикоят, энди ёлғонга чиқди. Касаба союз аъзоларининг умумий йиғилишида бор ҳақиқатни ёпиб, оқни қора қилиб кўрсатиб редакцияга «Фактлар тасдиқланмади» деган қалбаки жавоб ёзишди. Қайси бирига ишонмоқ керак? Партия йиғилишигами ёки касаба союз йиғилишига?

Биз районда бўлиб бу масалалар билан атрофлича танишганимизда, бошқача манзара кўзга ташланди. Район ижроия комитети ходими Холдорова тилга олган масалани чуқур ўрганмай хулоса чиқарган. Бир сўз билан айтганда, инсон тақдирига бефарқ қараган. Ўз фикрини далиллаш учун талай қонунларни рўкач қилган. Ахир, қонунлар инсон бахт-саодатига хизмат қилиши керак эмасми? Йиғилишда иштирок этган райижроком бўлими мудири Т. Назаров Ғозиевнинг обрўсига гард юқтирмаслик учун Қаҳрамон онага дағдаға ҳам қилиб кўрган. Ана шу анжуманда бошлиқ шаънига ҳамду санолар ўқилган.

Икки ўртада бўлиб ўтган кўнгилсиз гап-сўзлардан кейин Ў. Холдорова бошлиқ кўзига ёмон кўринаверди. А. Ғозиев танқид учун таъқиб қилиш раҳбар обрўсига путур етказишини, ахлоқ принципларимизга зид эканлигини тушуниб етмади. Штатларни қисқартириш бошланганида фаррош Холдорова биринчилар қаторида ёзиб қўйилди. Хуллас, ғоят муҳим бу тадбир Холдоровадан ўч олиш учун бошлиққа жуда қўл келди.

Аслида эса Ўзбекистон ССРнинг меҳнат қонунлари кодексининг 42-моддасига ва янги меҳнат қонунларига кўра, меҳнат унумдорлиги ва малакаси бир хил, қарамоғида икки ёки ундан кўпроқ боласи бўлган кишиларга афзаллик берилиши керак эди. Аввало янги қонунларга асосан, қисқарадиган ташкилотнинг қисқаришга тушадиган одамлари икки ой олдин огоҳлантирилиши ёки бошқа ишга ўтказилишига ёрдам берилиши лозим. Бунда икки имконият ҳам эътиборга олинмади. Ў. Холдорова эса иш талаб қилиб Қамашида кирмаган идораси қолмади. Район партия, совет, касаба союз ташкилотларида унинг ҳақли талабини тинглашмади. Ташкилотма-ташкилот қатнайвериб чарчаган она республика матбуоти ва бошқа нуфузли ташкилотларга яна шикоятлар йўллашга мажбур бўлди.

Шуниси ажабланарлики, редакциядан юборилган алоқа хатларига район ижроия комитети ходимлари юзаки муносабатда бўлганлар. Ҳатто, шикоятлар рўйхатдан ўтказилмаган. Умумий бўлим мудири шикоят хатларнинг текшириш натижалари ва редакцияга юборилган жавобларнинг ҳамда бошқа алоқа хатларининг нусхасини кўрсата олмади.

Районда хотин-қизлар билан ишлаш қониқарсиз. Хотин-қизлар кенгашининг раиси Саодат Ҳамидова анча ишчан, ташкилотчи кўринади. У амалга ошириши лозим бўлган кўпгина режаларини гапириб берди. Аммо улар фақат режалар, холос. Ўн иккита колхоз-совхоз раҳбарлари орасида бирорта хотин-қиз йўқ. Шунингдек, саккизта қишлоқ Советидан атиги иккитасига, 210 бригададан 7 тасига хотин-қизлар раҳбар, холос. Район партия ташкилотлари ҳисобидаги 2669 КПСС аъзосидан 620 таси хотин-қизларни ташкил этади. 19 минг меҳнатга яроқли хотин-қиздан атиги 8 мингги ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этилган.

Айниқса, тоғли қишлоқларда ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этилмаган хотин-қизлар кўп. Хусусан, болали аёллар ишламайди. Болалар боғча ва яслилари етишмайди. Район бўйича атиги ўн бир фоиз бола боғча ва яслиларга жойлаштирилган. Фрунзе номли совхозда аҳвол бундан ҳам ночор. Қамаши шаҳрида минг нафар ўғил-қиз боғча учун навбатда турибди.

Колхоз ва совхозларда хотин-қизларнинг оғир меҳнатини енгиллаштириш чоралари кўрилмаяпти. Дала ва фермаларда ҳам хотин-қизлар меҳнати оғир. Кўплаб чорвачилик фермалари механизациялашмаган. Аҳолига газ таъминоти, маданий-маиший хизмат кўрсатиш ҳам талабга мутлақо жавоб бермайди.

Биз район партия комитетининг секретари Муҳаррам Раҳимқуловадан хотин-қизларнинг турмуш шароитини яхшилаш, уларни ишлаб чиқаришга кенг жалб этиш борасида партия ташкилотлари олиб бораётган бирон-бир тадбир ҳақида янгилик эшитмадик.

Район партия комитети ва унинг бюроси хотин-қизлар активлигини ошириш билан юзаки шуғулланмоқда. Тўғри, бу соҳада қилинган ишлар ҳам бор. Аммо, ҳозирги замон талаблари асосида қаралса, булар катта ишлар олдида урвоқ ҳам бўлмайди. Ўтган йили райком бюроси хотин-қизларнинг ўз-ўзига ўт қўйиш факти масаласи, область ўқув юртларида хотин-қиз кадрлар тайёрлашни яхшилашнинг аҳволи тўғрисида обком бюроси қарори, Фрунзе номли совхоз партия ташкилотининг хотин-қизларнинг ишлаб чиқариш ва ижтимоий активлигини оширишдаги фаолиятини кучайтириш тўғрисидаги масалани муҳокама қилган эди. Афсуски, бир йил ўтгач, Фрунзе номли совхоз партия ташкилотининг хотин-қизлар билан ишлашга доир ўтган йили кўрган масаласи райком бюроси томонидан назоратдан чиқарилди. Гўё, қарор тўла бажарилди, деб ҳисобланди. Лекин мазкур совхозда аёлларни ижтимоий меҳнатга жалб этишда бирор ўзгариш бўлгани йўқ эди. Хўжаликда 4 мингга яқин ишсиз аёл бор. Карл Маркс номли совхозда ҳам худди шундай ачинарли манзара кўзга ташланади.

Хулоса шуки, Ўғил Холдорова сингари хотин-қизлар уларнинг ўтмишдошлари ўзларининг бугунги фаровон ҳаётларини, бахт-саодатларини, замонамиз барча гўзалликларидан баҳраманд бўлиш ҳуқуқини аёвсиз, беомон жангларда эркаклар билан бир сафда туриб курашиб қўлга киритганлар. Улар бугунги кунда ҳам пешқадам. Хотин-қизлар қадр-қимматини туширишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Район партия комитети бу масала билан жиддий шуғулланади, аҳволни ўнглаш учун конкрет тадбирлар белгилайди, деб умид қиламиз.

М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

РЕДАКЦИЯДАН: Қамаши район хотин-қизлар кенгашининг раиси С. Ҳамидованинг «Совет Ўзбекистони» газетасининг Қашқадарё областидаги мухбирлик пунктига хабар беришича, редакция аралашувидан сўнг Ў. Холдорова иш билан таъминланган.

● ПОЙТАХТ ТЕАТРЛАРИДА

«ЗИЁФАТ»

«Ёш гвардия» драма театри ўз мухлисларини тез-тез оригинал асарлар билан хушнуд этмоқда. Томошабинлар томонидан илиқ кутиб олинган «Қора камар» спектакли репертуардан мустаҳкам ўрин топди.

Яқинда театр коллективи яна бир янги асарни — ёзувчи Шукур Холмирзаев пьесаси асосида яратилган икки пардали «Зиёфат» драмасини ўз ихлосмандларига, санъат шинавандаларига тақдим этди. Театр бош режиссёри, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Баҳодир Йўлдошев саҳналаштирган бу спектаклда хотин-қизлар орасида пайдо бўлган ўзига ўт қўйиш сабаблари ҳақида ҳикоя қилинади.

Драма руҳига мос саҳна безакларини театр бош рассоми, СССР Давлат мукофоти лауреати Георгий Брим ишлаган. Ролларни П. Саидқосимов, Ҳ. Нурматов, Э. Комилов, Г. Раҳимова, Н. Абдувоҳидова, Ж. Усмонов, А. Абдураҳмонов каби таниқли ва ёш актёр-актрисалар ижро этмоқдалар.

Суратда: «Ёш гвардия» драма театрининг «Зиёфат» спектаклидан бир кўриниш. Нурмат ролида Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Э. Комилов, Ҳабиба — актриса Д. Каримова.

С. КОГАН фотоси.

● Спорт

ҒОЛИБЛАР АНИҚЛАНДИ

● БОКС. Фрунзеда бир неча кун давом этган мамлакат чемпионати якунланди. Саралаш учрашувларида юзлаб боксчилар кучлилар сафидан жой олишга астойдил ҳаракат қилишди. Бу сафар финал баҳсларини муваффақиятли ўтказиб, чемпион номига сазовор бўлиш ўн икки нафар чарм қўлқоп устасига насиб этди. Чунончи Н. Мунчан, Ю. Арбачков, Т. Скрябин, А. Артемьев, К. Цзю, И. Ружников, Е. Ерешченко, И. Акопкохян, А. Курнявка, Э. Могамедов, Е. Судаков, А. Мирошниченколар олтин медалли бўлишди. Республикамиз вакилларидан Ҳаким Матчонов (81 кг) ярим финалда Э. Могамедовга (РСФСР) ютқазиб, бронза медали билан қаноатланди.

ҲИСОБ ТЕНГЛАШГАНДА

● ШАХМАТ. Жаҳон биринчилигига даъвогарлар ўртасида чорак финал учрашувлари давом этмоқда. Квебек шаҳрида совет гроссмейстери Артур Юсупов билан канадалик шахматчи Кевин Спраггетт ўртасида якунловчи олтинчи партия учрашуви ҳам дуранг бўлиб, ҳисоб тенглигича (3:3) қолди. Энди низомга кўра шахматчилар қўшимча икки учрашувда орани очиқ қилишлари керак. Биринчи ўйин кеча ўтказилди. Навбатдагиси эртага бўлади. Шунда ҳам ғолиб аниқланмаса томонлар биринчи ғалабага қадар ўзаро дона сурадилар.

Сиэтл шаҳрида эса жаҳон собиқ чемпиони А. Карпов билан исландиялик Й. Хьяртарсон ўртасида иккинчи учрашув ўтказилди. Ҳисоб — 1,5:0,5 — А. Карпов олдинда.

ТАҲРИРСИЗ ХАТЛАР

Хамиртуруш қидириб

Дастурхонимизни бўрсилдоқ нонсиз тасаввур қилиб кўринг-чи? Хамиртурушсиз нон бўлмайди. Айниқса, Янгийўлдаги «Лаззат» кондитер ишлаб чиқариш бирлашмасида тайёрланаётган музлатилган хамиртуруш жуда қўл келмоқда.

Аёлларимиз хилма-хил ширинликлар, ҳатто тортни ҳам музлатилган хамиртурушдан фойдаланиб тайёрламоқдалар. Лекин бу хилдаги хамиртуруш савдога чиқарилмайди, чиқарилса ҳам оз миқдорда. Шу ҳам таниш-билишларга ўтиб кетади.

Бу хил хамиртуруш асосан нон заводларида бўлиб, у ерлардан ташмачилик йўли билан олиб чиқилиб, бозорларнинг бурчак-бурчакларида 50 грамми 1 сўмдан сотилади. Наҳотки хамиртуруш тайёрлаш муаммосини ҳал этиш мумкин эмас. Бу, уй бекаларининг вақтини тежашга имкон берган бўлармиди?

А. ПАРПИЕВА,
Андижон районидаги Охунбобоев номли 40-ўрта мактаб ўқитувчиси.

Қачон чироқ келади?

Ҳурматли редакция! Сизга шуни маълум қиламанки, мен колхозда оиламиз билан чўпон бўлиб ишлаб келмоқдаман. Биз ҳам ишдан сўнг радио эшитиб, телевизор кўргимиз келади. Колхоз раҳбарларига кўп илтимос қилиб кўрдик. Аммо электр ўтказамиз, деб ваъда беришаверади. Хўп деб кутилдим, йўқ деб тутилдим, деган мақол бор. Биз ўша эски қора чироқдан фойдаланишдан зерикдик. Ҳозир сўлярка ёқсак, бирпасда ҳаммаёқ қоп-қора бўлиб кетади. Фарзандларим: «Дада, қачон чироқ келади?» деб сўрашади. Бизнинг шароитимизни яхшилаш ҳақида ким қайғуради?

О. ИРИСБОЕВ,
Ўзбекистон районидаги «Пахтақайнар» колхози.

Р. Р. Шредер номидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси дирекцияси, партия ва касаба союз ташкилотлари бирлашма бош директорининг ўринбосари М. М. Мираъзамовга отаси
Мираҳмад МИРАЪЗАМОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Юлдузча» нашриёти коллективи нашриёт ходими, шоир Турсун Алига отаси
Урмон РАСУЛОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика институти ректорати, партия комитети, касаба союз ташкилоти ва «Умумий педагогика» кафедрасининг коллективи республика аҳамиятига молик шахсий пенсионер, 1931 йилдан КПСС аъзоси, республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи
Аъзам Рустамович РУСТАМОВнинг
вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Республика қўғирчоқ театри Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист
Тоҳир Аҳмаджонович МАҲРАМОВнинг
вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Редактор
Ў. УСМОНОВ.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-15-20, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.
Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

Р. — 01028. Б. — 26. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12